

תפסיד רס"ג

אלדי עלי אלשהאדה. ינצ'דה
הרון ובניה. מן אלעשי אלי
אלצבאח בין ידי אללה. רסם
אלדהר לאגיאלהם. מן בני
אסראיל: כח א) ואנת איצ'א.
פקדם אליך הרון אכיד ובניה
מעה. מן בין בני אסראיל
ליאמו לי. הרון. נדב ואביהוא.
אלעזר ואיתמר בניה:
ב) ואצנע תיאב קדם להרון
אכיד. לפראמה ופכ'ר:
ג) ואנת פלם כל חפים. אפמלת
פיה עלם רוח אלחכמה. אן
יצנעו תיאב הרון. לתקדיסה

אֶהְרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד-
בְּקָר לִפְנֵי יְהוָה חֶקֶת
עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּה מִבְּרָא
לְפָרוּכְתָּא דְעַל סְהָדוּתָא. יִסְדֵּר יְתִיב
אֶהְרֹן וּבְנוֹהֵי. מִרְמָשָׂא עַד צַפְרָא קָדָם יֵי.
קִים עָלָם לְדִרְיָהוֹן. מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ס
כח א וְאֵתָּה הַקָּרֵב אֵלֶיךָ
אֶת-אֶהְרֹן אָחִיךָ וְאֶת-בָּנָיו
אֲתוּ מֵתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְכַהֲנוּ-לִי אֶהְרֹן נָדָב

וְאֵתֶמֶר בְּנֵי אֶהְרֹן: וְאֵת. קָרִיב לְוַתֵּךְ יֵת אֶהְרֹן אַחִיךָ וְיֵת
בְּנוֹהֵי עִמִּיה. מְגוֹ. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשִׁמְשָׂא קָדָמִי. אֶהְרֹן. נָדָב וְאֵבִיהוּא.
אֶלְעֶזֶר וְאֵיתֶמֶר בְּנֵי אֶהְרֹן: ב וְעֲשִׂיתָ בְּגָדֵי-קֹדֶשׁ לְאֶהְרֹן
אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאֳרָתוֹ: וְתַעֲבִיד לְבוּשֵׁי קוֹדֶשׁ לְאֶהְרֹן
אַחִיךָ. לִיקָר וּלְתוֹשִׁבְתָּא: ג וְאֵתָּה תִדְבֵּר אֶל-כָּל-
חֲכָמֵי-לֵב אֲשֶׁר מִלְּאֵתֶיךָ רוּחַ חֲכָמָה וְעָשׂוּ
אֶת-בְּגָדֵי אֶהְרֹן לְקֹדֶשׁוֹ לְכַהֲנוּ-לִי: וְאֵת. תַּמְלִיל

— רס"י —

הפנים משבת לשבת הוא: כח מערב עד
בקר. תן לה מידתה שתהא דולקת מערב
עד בקר, ושערו חכמים חצי לוג ללילי טבת
הארץ, וכן לכל הלילות, ואם יותר אין בקר
כלום: כח א ואתה הקרב אליך. לאחר
שתגמר מלאכת המשכן: ג לקדשו לכהנו
לי. לקדשו להכניסו בכהנה על ידי הבגדים
שיהא בהן לי, ולשון כהנה שרות הוא

תפסיר רס"ג

עם כל חפמי לַבָּא. דַּאֲשְׁלִימִית עֲמָהוּן
רוח חֲכָמָה. וְיַעֲבֹדוּן. ית לְבוּשֵׁי אֶהְרֹן.

לַיָּאם לִי: (ד) וְהָיָה אֶלְתֵּי־אֲב
אֶלְדֵּי יַצְנַעְוִיהָא. בְּדָנָה
וְצִדְרָה וּמְטָר. וְתוֹנִיָּה
מוֹשֵׁאָה וְעֲמֹאֲמָה וְזִנְאָר.
וְיַצְנַעוּ תֵּי־אֲב קָדָס. לְהַרְוֹן
אֲכִיד. וְלִבְנֵיהּ לַיָּאֲמוּ לִי:

לְקַדְשׁוֹתֶיהָ לְשִׁמְשָׁא קְדָמִי: דַּ וְאֵלֶּה

הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן

וְאִפּוֹד וּמְעִיל וּכְתָנֶת

תְּשֻׁבָּע מִצְנַפֶּת וְאַבְנֵט

וְעֲשׂוּ בְגָדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אַחִיד וּלְבָנָיו

לְכַהֲנֹ־לִי: וְאֵלֶּיךָ לְבוּשֵׁי־דִיעֲבֹדוּן. חוּשָׁא וְאִפּוֹדָא וּמְעִילָא.

וּכְתוּנֵיךָ מְרַמְצֵן מִצְנַפֶּן וְהַמִּינֵיךָ. וְיַעֲבֹדוּן לְבוּשֵׁי קוֹדֶשׁא. לְאַהֲרֹן אַחִיד.

— רס"י —

לְבִי, שֵׁישׁ רֵאֵהָ שְׁהוּא מִיִן לְבוּשׁ, שְׁתַּרְגָּם
יִנְתֵּן (שְׁמוּאֵל ז' ו' יז) וְדוֹד חֲגוּר אִפּוֹד בְּד,
כְּרִדוּט דְּבוּץ. וְתַרְגָּם כְּמוֹ כֵּן מְעִילִים,
כְּרִדוּטִין, בְּמַעֲשֵׂה תְּמָר אַחֹת אֲבִשְׁלוּם
(שְׁמוּאֵל ז' יג יח) כִּי כֵּן תִּלְבַּשְׁנָה בְּנוֹת הַמֶּלֶךְ
הַבְּתוּלוֹת מְעִילִים: וּמְעִיל. הוּא כְּמִין חֲלוּק,
וְכֵן הַכְּתָנֶת, אֵלֶּא שְׁהַכְּתוּנָת כְּמוֹךָ לְבִשְׁרוּ
וּמְעִיל קְרוּי חֲלוּק עֲלִיוֹן: תְּשֻׁבָּע. עֲשׂוּיִין
מִשְׁבָּצוֹת לְנוּי, וְהַמִּשְׁבָּצוֹת הֵן כְּמִין גְּמוֹת
הַעֲשׂוּיֹת בְּתַכְשִׁיטֵי זָהָב לְמוֹשֵׁב קְבִיעוֹת
אַבְנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר בְּאַבְנֵי
הָאִפּוֹד (פְּסוּק יא) מְסֻבּוֹת מִשְׁבָּצוֹת זָהָב, וְזֵלַע
קוֹרְאִין אוֹתוֹ קְשׁוּטִי"שׁ: מִצְנַפֶּת. כְּמִין כֶּפֶת כּוֹבַע
שְׁקוּיִין קוּיפ"א זֵלַע, שְׁהָרִי בְּמִקּוּם אַחַר קוֹרְא
לְהֵם (לֵט כח) מְגַבְעוֹת, וּמְתַרְגְּמֵן קוֹבְעֵי־א:
וְאַבְנֵט. הֵיא חֲגוּרָה עַל הַכְּתָנֶת, וְהָאִפּוֹד
חֲגוּרָה עַל הַמְּעִיל, כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ בְּסִדֵּר
לְבִישְׁתֵּן (וּיְקַרֵּא ח' ז) וְיִתֵּן עֲלָיו אֶת הַכְּתָנֶת
וְיַחְגוּר אוֹתוֹ בְּאַבְנֵט וְיִלְבַּשׁ אוֹתוֹ אֶת הַמְּעִיל
וְיִתֵּן עֲלָיו אֶת הָאִפּוֹד: בְּגָדֵי קֹדֶשׁ. מְתַרְוִמָּה
הַמְּקַדְּשֵׁת לְשִׁמִּי יַעֲשׂוּ אוֹתָם:

שׁוּרֵי־נִטְרִיא"כ זֵלַע: ד חֹשֶׁן. תַּכְשִׁיט כְּנָגֵד הַלֵּב:
וְאִפּוֹד. לֹא שְׁמַעְתִּי וְלֹא מְצֵאתִי בְּבְרִיתָא
פְּרוּשׁ תְּבִינְתוּ, וְלְבִי אוֹמֵר לִי שְׁהוּא חֲגוּר לוֹ
מֵאַחֲרֵי, רְחִבּוֹ כְּרוֹחֵב גֵּב אִישׁ, כְּמִין סִינֵר
שְׁקוּיִין פּוֹרְזֵי־י"ט זֵלַע שְׁחוּגְרוֹת הַשְּׂרוֹת
כְּשִׁרוֹכְבוֹת עַל הַסּוּסִים, כְּף מַעֲשֵׂהוּ מְלֻמְטָה,
שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוּאֵל ז' ו' יז) וְדוֹד חֲגוּר אִפּוֹד בְּד,
לְמִדְּנוּ שְׁהָאִפּוֹד חֲגוּרָה הֵיא. וְאִי אֲפֹשֶׁר לוֹמַר
שְׁאִין בּוֹ אֵלֶּא חֲגוּרָה לְבִדָּה, שְׁהָרִי נֵאֲמַר
(וּיְקַרֵּא ח' ז) וְיִתֵּן עֲלָיו אֶת הָאִפּוֹד, וְאַחַר כְּף
וְיַחְגוּר אוֹתוֹ בְּחֻשָׁב הָאִפּוֹד, וְתַרְגָּם אֲנִקְלוּס
בְּהַמִּין אִפּוֹדָא, לְמִדְּנוּ שְׁהַחֻשָׁב הוּא הַחֲגוּר,
וְהָאִפּוֹד שֵׁם תַּכְשִׁיט לְבָדוּ. וְאִי אֲפֹשֶׁר לוֹמַר
שְׁעַל שֵׁם שְׁתֵּי הַכְּתָפוֹת שְׁבוּ הוּא קְרוּי אִפּוֹד,
שְׁהָרִי נֵאֲמַר (פְּסוּק כז) שְׁתֵּי כְּתָפוֹת הָאִפּוֹד,
לְמִדְּנוּ שְׁהָאִפּוֹד שֵׁם לְבָד, וְהַכְּתָפוֹת שֵׁם
לְבָד, וְהַחֻשָׁב שֵׁם לְבָד. לְכָף אֲנִי אוֹמֵר שְׁעַל
שֵׁם הַסִּינֵר שְׁלֻמְטָה קְרוּי אִפּוֹד, עַל שֵׁם
שְׁאִפּוֹדוֹ וּמְקַשְׁטוֹ בּוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (וּיְקַרֵּא ח' ז)
וְיַאֲפּוֹד לוֹ בּוֹ, וְהַחֻשָׁב הוּא הַחֲגוּר שְׁלֻמְעֵלָה
הַמִּנּוּ, וְהַכְּתָפוֹת קְבִיעוֹת בּוֹ. וְעוֹד אוֹמֵר לִי

תפסיד רס"ג

(ה) והם יאכדו אלדיהב,
ואלאסמאנגון ואלארגואן.
ואלצבג' אלקרמו ואלעשר
(ו) ויצנעו אלצדרה. מן דיהב
ואסמאנגון וארגואן. וצבג'

וּלְבִנוּהִי לְשִׁמְשָׁא קְדָמִי: הַ וְהֵם
יִקְחוּ אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־
הַתְּכֵלֶת וְאֶת־הָאֲרָגְמָן
וְאֶת־תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת־

הַשֵּׁשׁ: וְאֲנֹנִי יִסְבֹּן יֵת דֶּהֱבָא. וְיֵת תְּכֵלֵא וְיֵת אֲרָגְוָא. וְיֵת צִבְע
זְהוּרִי וְיֵת בּוּצָא: פ וְעָשׂוּ אֶת־הָאֲפֹד זָהָב תְּכֵלֶת

— רס"י —

שבחשן בשני קצות רחבו העליון, אחת
לימין ואחת לשמאל, ושני ראשי השרשרת
[הימנית] תקועין במשבצות לימין, וכן שני
ראשי השרשרת השמאלית תקועין
במשבצות שבכתף שמאל, נמצא החושן
תלוי במשבצות האפוד על לבו מלפניו, ועוד
שתי טבעות בשני קצות החושן בתחתיתו
ויכנגדם שתי טבעות בשתי כתפות האפוד
מלמטה בראשו התחנות המחבר בחשב,
טבעות החושן אל מול טבעות האפוד
שוכבים זה על זה ומרכסן בפתיל תכלת
תחוב בטבעות האפוד והחושן, שיהא תחתית
החושן דבוק לחשב האפוד ולא יהא נד
ונבדל, הולך וחוזר: **זָהָב תְּכֵלֶת וְאֲרָגְמָן
תּוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר**. חמשת מינים
הללו שזורין בכל חוט וחוט היו מרדדין את
הזהב כמין טסין דקין וקוצצין פתילים מהם,
וטווין אותן חוט של־זהב עם ששה חוטים
של־תכלת, וחוט של־זהב עם ששה חוטי
של־ארגמן, וכן בתולעת שני, וכן בשש,
שכל המינין חוטן כפול ששה, וחוט של־זהב
עם כל אחד ואחד, ואחר כך שזור את כלם
כאחד, נמצא חוטן כפול עשרים ושמונה, וכן
מפורש במסכת יומא (עב טז), ולמד מן
המקרא הזה (שמות לט ג) וירקעו את פחי

כֹּהֵם יִקְחוּ. אותם חכמי לב שיעשו
הבגדים, יקבלו מן המתנדבים את הזהב ואת
התכלת לעשות מהן את הבגדים: **וְעָשׂוּ
אֶת הָאֲפֹד**. אם באתי לפרש מעשה
האפוד והחושן על סדר המקראות, הרי
פרושן פרקים פרקים, וישגה הקורא בצרוף,
לכך אני כותב מעשיהם כמות שהוא, למען
ירויץ הקורא בו, ואחר כך אפרש על סדר
המקראות. האפוד עשוי כמין סינר של־נשים
רוכבות סוסים, וחוגר אותו מאחוריו כנגד
לבו למטה מאציליו, רחבו כמדת רוחב גבו
של־אדם ויותר ומגיע עד עקביו, והחשב
מחבר בראשו על פני רחבו מעשה אורג,
ומאריך לפאן ולכאן כדי להקיף ולחגור בו,
והכתפות מחברות בחשב אחד לימין ואחד
לשמאל, מרוחקות זו מזו שעור הבדלת
כתפיים, מאחורי הכהן לשני קצות רחבו
שלסינר, וכשזוקפן עומדות לו על שני
כתפיו, והן כמין שתי רצועות עשויות ממין
האפוד, ארכות כדי שעור לזקפן אצל ציאו
מכאן ומכאן, ונקפלות לפניו למטה מכתפיו
מעט, ואבני השתם קבועות בהם, אחת על
כתף ימין ואחת על כתף שמאל, והמשבצות
נתונות בראשיהם לפני כתפיו, ושתי
עבותות הזהב תחובות בשתי טבעות

תפסיר רס"ג

וְאַרְגָּמָן תּוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ**מִשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב:** וְיַעֲבֹדוּן

יָת אֵיפוֹדָא. דְּהַבָּא. תַּכְלָא וְאַרְגָּמָא.

צָבַע זְהוּרִי. וּבּוּץ שְׂזִיר עוֹבֵד אוּמָן:

שְׁתֵּי כְּתֻפֹת חִבְרוֹת יִהְיֶה-**לוֹ אֶל-שְׁנֵי קְצוֹתָיו וְחִבְר:**

תְּרִין כְּתֻפִין מְלֻפְפִין. יְהוֹן לֵיהּ. עַל תְּרִין

סְטֵרוֹהֵי וְיִתְלַפֵּף: וְחֹשֶׁב אֶפְדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו**כַּמַּעֲשָׂהוּ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה זֶהב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן****וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר:** וְהַמִּין תִּקְוֵינִיה דְּעֵלוֹהֵי.

כְּעוֹבְדוֹהֵי מִנִּיה יְהִי. דְּהַבָּא. תַּכְלָא וְאַרְגָּמָא. וּצָבַע זְהוּרִי וּבּוּץ שְׂזִיר:

וְלִקְחֹתָ אֶת-שְׁתֵּי אַבְנֵי-שֹׁהַם וּפְתַחְתָּ

— רס"י —

אל שְׁנֵי קְצוֹתָיו. אֶל רְחֹבוֹ שְׁלֹאפוֹד, שְׁלֹא הָיָה רְחֹבוֹ אֵלָא כְּנֶגֶד גְּבוֹ שְׁלִכְתָּהּ, וּגְבָהוּ עַד כְּנֶגֶד הָאֲצִילִים שְׁקוּרִין קוּדִי"ש זַלְטָא [מְרַפְקִים] שְׁנַאמֶר (יִזְחָקָל מִד יו"ט) לֹא יִחְגְּרוּ בִּיזוּעַ, אִין חוּגְרִין בְּמִקוּם זִיעָה, לֹא לְמַעְלָה מֵאֲצִילֵיהֶם וְלֹא לְמַטָּה מִמִּתְנֵיהֶם, אֵלָא כְּנֶגֶד אֲצִילֵיהֶם: וְחִבְר. הָאֶפֶדוֹ עִם אוֹתָן שְׁתֵּי כְּתֻפֹת הָאֶפֶדוֹ, יִחְבֵּר אוֹתָם בְּמַחֵט לְמַטָּה בְּחֹשֶׁב, וְלֹא יִאָרְגֵם עִמוֹ, אֵלָא אוּרְגֵם לְבָדָם וְאַחַר כֶּף מְחַבְּרָם: וְחֹשֶׁב אֶפְדָּתוֹ. וְחֹגוּר שְׁעַל יָדוֹ הוּא מֵאֶפְדוֹ וּמִתְקַנְהוּ לְכַהֵן וּמְקַשְׁטוֹ: אֲשֶׁר עָלָיו. לְמַעְלָה בְּשֵׁפֶת הַסִּינַי, הִיא הַחֹגוּרָה: כַּמַּעֲשָׂהוּ. כְּאֶרֶיגַת הַסִּינַי מַעֲשֵׂה חוֹשֶׁב וּמְחַמֶּשֶׁת מִיָּנִים, כֶּף אֶרֶיגַת הַחֹשֶׁב מַעֲשֵׂה חוֹשֶׁב וּמְחַמֶּשֶׁת מִיָּנִין: מִמֶּנּוּ יִהְיֶה. עִמוֹ יִהְיֶה אֶרֶוֹג, וְלֹא יִאָרְגֵנוּ לְכַד וְיִחְבְּרוּנוּ:

הַזֶּהב וְקֶצֶץ פְּתִילִים לַעֲשׂוֹת, אֶת פְּתִילֵי הַזֶּהב, בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ הָאֶרְגָּמָן וְגוֹי, לְמִדְנוֹ שְׁחוּט שְׁלֹזְהֵב שְׁזוּר עִם כָּל מִין וּמִין: **מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב.** כֶּבֶד פְּרִשְׁתֵּי (שְׁמוֹת כו כו 6) שְׁהוּא אֶרֶיגַת שְׁתֵּי קִירוֹת שְׁאִין צוּרוֹת שְׁנֵי עֲבָרֵיהָ דּוֹמוֹת זוֹ לְזוֹ: זְשֵׁתֵי כְּתֻפֹת וְגוֹי. הַסִּינַי מְלֻמְטָה, וְחֹשֶׁב הָאֶפֶדוֹ הִיא הַחֹגוּרָה וְצִמּוּדָה לֹא מְלֻמְעֵלָה דְּגַמַּת סִינַי הַנְּשִׁים, וּמְגַבּוֹ שְׁלִכְתָּהּ הִיוּ מְחַבְּרוֹת בְּחֹשֶׁב, שְׁתֵּי כְּתֻבֹת כְּמִין שְׁתֵּי רְצוּעוֹת רְחֹבוֹת, אַחַת כְּנֶגֶד כָּל כְּתֵף וְכְתֵף, וְזוֹקֶפֶן עַל שְׁתֵּי כְּתֻפֹתָיו עַד שְׁנֹקְפָלוֹת לְפָנָיו כְּנֶגֶד הַחֹזֶה, וְעַל יָדֵי חִבּוּרָן לְטְבִיעוֹת הַחֶשֶׁן גְּאָחוּזִין מְלֻפְפֵינוּ כְּנֶגֶד לְבוֹ שְׁאִין נוֹפְלוֹת, כְּמוֹ שְׁמִפּוֹרֶשׁ בְּעֵנִין, וְהִיוּ זְקוּפוֹת וְהוֹלְכוֹת כְּנֶגֶד כְּתֻפֵינוּ, וְשְׁתֵּי אַבְנֵי הַשֹּׁהַם קְבוּעוֹת בְּהֵן, אַחַת בְּכָל אַחַת:

תפסיר רס"ג

ואנקש עליהמא אסמא בני
 אסראיל: י) סתה מנהא. עלי
 אלחגר אלואחד. ואלסתה
 אלסמא אלבאקה. עלי
 אלחגר אלתיאניה פתיאליהם:
 יא) צנעה כ'ארט אלגוהר.
 כנקש אלכ'אתם. תנקש עלי
 אלחגרין. אסמא בני אסראיל.
 ואצנעהא. תחיש ב'הא עיון מן
 ד'הב: יב) וצ'יר אלחגרין פי

עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: וְתִסַּב. יְת תַּרְתִּין אַבְנֵי
 בּוֹרָא. וְתַגְלוֹף עֲלֵיהוֹן. שְׁמֵהָת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל: **שֵׁשֶׁה מְשֻׁמֹּת עַל**
הָאֶבֶן הָאֶחָת וְאֶת־שְׁמוֹת
הַשֵּׁשֶׁה הַנּוֹתְרִים עַל־הָאֶבֶן
הַשְּׁנִית פְּתוּלְדָתָם: שְׁתָּא
 מְשֻׁמֵּהָתְהוֹן. עַל אַבְנָא חָדָא. וְיְת

שְׁמֵהָת. שְׁתָּא דְאֶשְׁתְּאֶרוּ. עַל אַבְנָא תַנְיִיתָא פְּתוּלְדָתְהוֹן:
מַעֲשֵׂה חֲרָשׁ אֶבֶן פְּתוּחֵי חֹתָם תִּפְתַּח
אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל־שְׁמֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִסִּבַּת מְשֻׁבָּצוֹת זֶהָב תַּעֲשֶׂה אֹתָם: עוֹבַד אוּמָן
 אֶבֶן טָבָא. כְּתָב מְפָרֵשׁ כְּגַלְף דְּעֻזְקָא. תַּגְלוֹף יְת תַּרְתִּין אַבְנֵיא. עַל
 שְׁמֵהָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מְשַׁקְעוֹן. מְרַמְצוֹן בְּדֵהָב תַּעֲבִיד יְתְהוֹן:
וְשְׁמֵת אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל כְּתֻפֹת הָאֵפֹד

— רס"י —

י פְּתוּלְדָתָם. כְּסֻדְר שְׁגֻלְדוֹ רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לֵוִי
 יְהוּדָה דִּין נִפְתְּלֵי עַל הָאֶחָת, וְעַל הַשְּׁנִיָּה גַד
 אֲשֶׁר יִשְׁשֹׁכֵר זְבוּלֵן יוֹסֵף בְּנִימִין מְלֵא, שְׁכֵן
 הוּא כְּתוּב בְּמָקוֹם תּוֹלְדָתוֹ, עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ
 אוֹתִיּוֹת בְּכָל אֶחָת וְאֶחָת: יא **מַעֲשֵׂה חֲרָשׁ**
אֶבֶן. מַעֲשֵׂה אֶמֶן שְׁלֵ־אֲבָנִים. חֲרָשׁ זֶה דְּבוּק
 הוּא לְתַבָּה שְׁלֵאֲחֲרֵיו, וְלִפְיָךְ הוּא נְקוּד פְּתַח
 בְּסוּפוֹ, וְכֵן (יִשְׁטֵיכ מִד יג) חֲרָשׁ עֲצִים נְטָה קו,

זוֹלֵק הַדְּקָדוּק: יא **מַעֲשֵׂה חֲרָשׁ.** תִּיבַת חֲרָשׁ תֹּאֵר וּבְכֻסְמוֹךְ הַרִי"ש פְּתוּחָה מִן הַדְּגוּשִׁים וְלוּלִי
 הַרִי"ש הִיָּה דְּגוּשׁ, לְכֵן לֹא תִשְׁתַּנֵּה תְּנוּעָתוֹ בְּסַמִּיכוֹת כַּמְשַׁפֵּט כֹּל הַדְּגוּשִׁים (מַהר"ם):
 יב **עַל כְּתֻפֹת.** הַפ"א רִפָּה בְּכָל הַתִּיגָאן וְכֵן כּוֹלְהוֹ דְּלִקְמָן:

תפסיר רס"ג

אֲבִי זָכָרֹן לְבָנָי יִשְׂרָאֵל
וְנִשְׂא אֶהְרֹן אֶת־שְׁמוֹתֶם
לְפָנַי יִהְיֶה עַל־שְׁתֵּי כְּתָפָיו
לְזָכָרֹן: וְתִשְׂוֶי יֵת תַּרְתִּין אֲבִינָא. עַל
כְּתָפֵי אֵיפּוּדָא. אֲבִי דְוִכְרָנָא לְבָנֵי
יִשְׂרָאֵל. וְיִשׁוּל אֶהְרֹן יֵת שְׁמֵהְתְּהוּן. קָדָם
י: עַל תְּרִין כְּתוּבָהּ לְדוּכְרָנָא: ס

גיבי אלצדרת. הגארה ד'כרא
לבני אסראיל. ויחמל הרון
אסמאיהם. בין ידי אללה. עלי
כתיפה ד'כרא: יג) ואצנע עיון
מן ד'הב: יד) וסלסלתין מן
דיהב כ'אלין. מעתדלתין
תצנעהמא צנעה צ'פר. ועלק
אלסלסלתין אלמצ'פורתין עלי
אלעיון: טו) ואצנע בדנה

וְעָשִׂיתָ מְשֻׁבָּצֹת זָהָב: וְתַעֲבִיד
מֵרַמְצָן דְּדָהָב: וְשְׁתֵּי שְׂרָשְׁרֹת זָהָב טָהוֹר
מִגְבֹּלוֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם מַעֲשֶׂה עֵבֶת וְנִתְּתָה
אֶת־שְׂרָשְׁרֹת הָעֵבֶת עַל־הַמְּשֻׁבָּצֹת: וְתַרְתִּין
תַּכִּין דְּדָהָב דְּכִי. מִתְחַמֵּן. תַּעֲבִיד יִתְהוּן עוֹבֵד גְּדִילוֹ. וְתַתִּין. יֵת תַּכְּפִיא
גְּדִילְתָא עַל מֵרַמְצָתָא: ס טו וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מְשֻׁפָּט

— כס"י —

איניש"ייר"ס זלטו [כלי קטורת]: ונתת את
שרשרת. שלעבותות העשויות מעשה
עבות על המשבצות הללו. ולא זה הוא
מקום צואת עשיתן שלשרשרות, ולא צואת
קביעתן, ואין תעשה האמור כאן לשון צווי,
ואין ונתתה האמור כאן לשון צווי, אלא
לשון עתיד, כי בפרשת החושן חוזר ומצוה
על עשיתן ועל קביעתן, ולא נכתב כאן אלא
להודיע מקצת צורך המשבצות שצוה
לעשות עם האפוד, וכתב לך זאת לומר לך
המשבצות הללו יזקקו לך לכשתעשה
שרשרות מגבולות על החושן, תתנם על
המשבצות הללו: טו חושן משפט. שמכפר

כמין גומא למדת האבן ומשקיעה
במשבצות, נמצאת המשבצת סוככת את
האבן סביב, ומחבר המשבצות בכתפות
האפוד: יז לזכרון. שיראה הקדוש ברוך
הוא השבטים כתובים לפניו ויזכור צדקתם:
יג ועשית משבצות. מעוט משבצות שתיים,
ולא פרש לך עתה בפרשה זו אלא מקצת
צרכן, ובפרשת החושן גומר לך פרושן:
יד שרשרת זהב. שלשלאות: מגבולות.
לסוף גבול החושן תעשה אותם: מעשה
עבות. מעשה קליעת חוטין, ולא מעשה
נקבים וכפלים, כאותן שעושין לבורות, אלא
כאותן שעושין לערדסקאות, שקורין

תפסיד רס"ג

מתיאה צנעה' האד'ק. כצנעה' אלצדרה. מן ד'הב ואסמאנגון וארגואן. וצבג' קרמו ועשר משזור תצנעהא: טז) וליכון מרבעא מצ'אעפא. טול'הא שבר וערצ'הא שבר: יז) ואנצ'ם פיהא. ארבעה סטור מן נצ'אם אלג'והר. אלסטר אל'א'וול. יאקות אחמר וזמרדד ואצפר: יח) ואלסטר אל'ת'אני. כחלי ומ'הא ובהרמאן: יט) ואלסטר אל'ת'אלת. גזע וסבג ופירוונג:

**מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב כְּמַעֲשֵׂה אֶפֶד
תַּעֲשֶׂנוּ זָהָב תְּכֵלֶת
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ
מִשְׁזָר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ: וְתַעֲבִיד.
חֹשֶׁן דִּינָא עוֹבֵד אוֹמֵן. כְּעוֹבֵד אֵיפוֹדָא
תַּעֲבִדְנִיה. דְּהָבָא. תְּכֵלָא וְאַרְגָּמָנָא. וְצַבַּע
זְהוּרִי. וּבוּץ שְׁזִיר תַּעֲבִיד יְתִיָּה:
כָּד רְבוּעַ יִהְיֶה כְּפֹל זָרֶת
אַרְכּוֹ וְזָרֶת רְחֵבּוֹ: מְרֻבַּע יִהְיֶה**

ע"פ. זרתא אורכיה וזרתא פותייה: ז' ומלאת בו מלאת
אבן ארבעה טורים אבן טור אדם פטדה
וברקת הטור האחד: ותשלים ביה אשלמות אבנא.
ארבעה סדרין דאבן טבא. סדרא קדמאה. סמקן ירקון וברקון. סדרא
חד: י"ה והטור השני נפך ספיר ויהלם: וסדרא תנינא.
אזמרגדין שבוזין וסבהלום: י"ט והטור השלישי לשם
שבו ואחלמה: וסדרא תליתאה. קנפירי טרקיא ועין עגלא:

— רס"י —

על קלקול הדין. דבר אחר משפט, שמברר דבריו והבטחתו אמת, דיישנימיניט זלט. שהמשפט משמש שלש לשונות דברי טענות הבעלי דינים, וגמר הדין, ועונש הדין, אם עונש מיתה, אם עונש מכות, אם עונש ממון, וזה משמש לשון ברור דברים, שמפרש ומברר דבריו: כמעשה אפוד. מעשה חושב

זולק הדקדוק: י"ה ויהלם. ה"א בקמץ חטף בכל התיגאן:

תפסיר רס"ג

וְהָטוֹר הַרְבִּיעִי תְּרִישׁ וְשֵׁהם וּשְׁבָצִים זֶהב יְהִיוּ בְּמִלּוֹאתָם: וְסֹדְרָא רְבִיעָאָה. פְּרוּם יִמָּא וּבּוּרְלָא וּפְנִתִירִי. מְרַמְצֵן בְּדֶהב. יְהוֹן בְּאַשְׁלֻמוֹתֵהוּן: וְהָאֲבָנִים תְּהִיִּין עַל-שְׁמֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל שְׁתִּים עֶשְׂרֵה עַל-שְׁמֹתָם פְּתוּחֵי חוֹתָם אִישׁ עַל-שְׁמוֹ תְּהִיִּין לְשָׁנֵי עֶשֶׂר שְׁבָט: וְאֲבָנֵיֶיא. יְהוֹיִן. עַל שְׁמֹתָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. תְּרַתָּא עֶשְׂרֵי עַל שְׁמֹתֵהוּן. כְּתָב מְפָרֵשׁ בְּגֻלְף דְּעֻזְקָא גְּבַר עַל שְׁמִיָּה. יְהוֹיִן. לְתַרֵּי עֶשֶׂר שְׁבָטִין: כְּכּ וְעֵשִׂית עַל-הַחֹשֶׁן שְׂרֵשֶׁת גְּבֻלַת מַעֲשֵׂה עֶבֶת זֶהב טְהוֹר:

— רס"י —

גמנות המשבצות המתקנות להן, קורא אותן בלשון מלאים: **כ משבצים זהב.** יהיו הטורים במלואותם, מקפים משבצות זהב בעומק שעור שיתמלא בעובי האבן, זהו לשון במלואותם, כשיעור מלוי עביון של-אבנים יהיה עומק המשבצות לא פחות ולא יותר: **כא איש על שמו.** בסדר תולדותם סדר האבנים, אודם לראובן, פטדה לשמעון, וכן בלם: **כב על החשן.** בשביל החשן לקבועם בטבעותיו, כמו שמפורש למטה בענין: **שרשת.** לשון שרשי אילן המאוזן לאילן להאחו ולהתקע

בארץ, אף אלו יהיו מאוזן לחשן, שבדם יהיה תלוי באפור, והן שתי שרשרות האמורות למעלה (פסוק יז) בענין המשבצות, ואף שרשרות פתר מנחם בן סרוק לשון שרשים, ואמר שהרי"ש יתרה, כמו מ"ם שבשלושום, ומ"ם שבריקם, ואיני רואה את דבריו, אלא שרשרת בלשון עברית, כששלת בלשון משנה: **גבלת.** הוא מגבלות האמור למעלה (פסוק יז) שתתקעם בטבעות, שיהיו בגבול החשן, וכל גבול לשון קצה, שומי"ל כלט: **מעשה עבות.** מעשה קליעה:

זולק הדקדוק: **כ תרשים ושהם וישפה.** הפ"א רפה בכל התיגאן וכולהו שארא. וכתב רד"ק כי הקמץ רחב והשוא נע ושכך קבלו קריאתה ע"ש בספרו חלק הדקדוק וכ"כ הר"י ן' מלך. והיה לך לאות תיבת ישפה שביחזקאל כ"ח, שבא שופר ביו"ד כי היא בטעם זקף, ולא כן כאן שבאה באתנת, ולעולם כי קריאתן שוה: **כב שרשת גבלת.** השוא שברי"ש נע מפני הגעיא שבשי"ן וכ"ה בכל התיגאן:

תפסיד רס"ג

מעתידלה צנעהו צפר. מן דיהב כאלץ: כג) ואצנע להא חלקתין מן דיהב. ואגעלהמא פי טרפיהא: כד) ועלק (י"ג: ואגעל) צפירתי אלדיהב. עלי אלחלקתין אלתי פי טרפי אל בדנה: כה) וטרפי אלצפירתיין אללאכרתיין. תעלקהמא עלי

ותעביד על חושנא. תפין מתחמן עובד גדילן דדהב דבי: כג) ועשית על- החשן שתי טבעות זהב ונתת את-שתי הטבעות על-שני קצות החשן: ותעביד על חושנא. תרתין עוקן דדהב. ותתין. ית תרתין עוקתא. על תרין

סטרי חושנא: כד) ונתתה את-שתי עבתת הזהב על-שתי הטבעת אל-קצות החשן: ותתין. ית תרתין גדילן דדהב. על תרתין עוקתא. בסטרי חושנא: כה) ואת שתי קצות שתי העבתת תתן על-שתי המשבצות ונתתה על-כתפות האפוד אל-מול פניו:

— רס"י —

שני ראשיהם שלכל אחת: תתן על שתי המשבצות. הן הכתובות למעלה (פסוק יז) בין פרשת החשן ופרשת האפוד, ולא פרש את צרפן ואת מקומן, עכשיו מפרש שיתקע בהן ראשי העבותות התחובות בטבעות [בראשין] החשן לימין ולשמאל אצל הצואר, שני ראשי השרשרת הימנית תוקע במשבצות שלימין, וכן בשלשמאל שני ראשי שרשרות השמאלית: ונתתה. המשבצות: על כתפות האפוד. אחת בזו ואחת בזו, נמצאו כתפות האפוד מחזיקין את החשן שלא יפל, ובהן הוא תלוי, ועדין שפת החשן התחבונה הולכת ובאה ונוקשת על כרסו, ואינה דבוקה לו יפה, לקף הצרף עוד שתי טבעות לתחתיתו, כמו שמפרש והולף: אל מול פניו. שלאפוד

כג על החשן. לצורך החושן, כדי לקבעם בו. ולא יתכן לומר שתהא תחלת עשיתן עליו, שאם כן מה הוא שחוזר ואומר ונתת את שתי הטבעות, והלא כבר נתונים בו. הנה לו לכתוב בתחלת המקרא ועשית על קצות החשן שתי טבעות זהב, ואף בשרשרות צריך אתה לפתור כן: על שני קצות החשן. לשתי פאות שכנגד הצואר, לימנית ולשמאלית הבאים מול כתפות האפוד: כד ונתתה את שתי עבתת הזהב. הן הן שרשרות גבלות הכתובות למעלה (פסוק כז) ולא פרש מקום קבוען בחשן, עכשיו מפרש לה שיהא תוחב אותן בטבעות, ותדע לה שהן הן הראשונות שהרי בפרשת אלה פקודי לא הכפלו: ככ ואת שתי קצות. של-שתי העבותות

תפסיד רס"ג

אלעיון. פתציר עלי גיבי
אלצדרה מן מקדמהא:
כו) ואצנע איצ'א חלקתין מן
די'הב. ואגעלהמא פי טרפי
אלבדנה פי חאשיתתהא. אלתי
אלי גאנב אלצדרה מן דאכיל:
כו) ואצנע איצ'א חלקתין מן
די'הב. ואגעלהמא באזא גיבי
אלצדרה מן אספל. ממא ילי
וגההא. אמאם תאליפהא.

וַיַּתְּתִין תְּרֵתִין גְּדִילֹן דְּעַל תְּרִין סְטְרוּהִי.
תְּתִין עַל תְּרֵתִין מְרַמְצָתָא. וְתֵתִין. עַל
כְּתָפֵי אֵיפּוּדָא לְקָבִיל אַפּוּהִי:
כּו וְעָשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב
וְשַׁמֶּת אֹתָם עַל-שְׁנֵי קְצוֹת
הַחֹשֶׁן עַל-שִׁפְתּוֹ אֲשֶׁר
אֶל-עֶבֶר הָאֶפֶד בֵּיתָהּ:
וְתַעֲבִיד. תְּרֵתִין עֲזֻקֹן דְּדֵהָב. וְתִשּׁוּי

יְתָהוֹן. עַל תְּרִין סְטְרֵי חוּשְׁנָא. עַל סַפְתֵּיהּ. דְּלַעֲבָרָא דְּאֵיפּוּדָא לְגִיו:
כּו וְעָשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּה אֹתָם
עַל-שְׁתֵּי כְּתָפוֹת הָאֶפֶד מִלְּמַטָּה מִמּוֹל פָּנָיו
לְעֵמֶת מַחְבְּרָתוֹ מִמַּעַל לְחֹשֶׁב הָאֶפֶד:

— רס"י —

שוכבין עליו: כז על שתי כתפות האפוד
מלמטה. שהמשבצות נתונות בראשי
כתפות האפוד העליונים הבאים על כתפיו
כנגד גרונו, ונקפלות ויורדות לפניו,
והטבעות צוה לתן בראשן השני, שהוא
מחבר לאפוד, והוא שנאמר לעמת מחברתו,
סמוך למקום חבורן באפוד למעלה מן
החגורה מעט, שהמחברת לעמת החגורה,
ואלו נתונים מעט בגובה זקיפת הכתפות,
הוא שנאמר ממעל לחשב האפוד, והן
כנגד סוף החשן, ונותן פתיל תכלת
באותן הטבעות ובטבעות החשן, ורוכסן
באותן פתילין לימין ולשמאל, שלא יהא
תחתית החושן הולך לפניו וחוזר לאחור
ונוקש על פרסו, ונמצא מישב על המעיל
יפה: ממול פניו. בעבר החיצון:

שלא יתן המשבצות בעבר הכתפות שכלפי
המעיל, אלא בעבר העליון שכלפי החוץ,
והוא קרוי מול פניו שלאפוד, כי אותו עבר
שאינו נראה אינו קרוי פנים: כז על שני
קצות החשן. הן שתי פאותיו התחתונות
לימין ולשמאל: על שפתו אשר אל עבר
האפד ביתה. הרי לך שני סימנין האחד
שיתנם בשני קצות של-תחתיתו שהוא כנגד
האפוד, שעליונו אינו כנגד האפוד, שהרי
סמוך לצואר הוא, והאפוד נתון על מתניו,
ועוד נתן סימן שלא יקבעם בעבר החשן
שכלפי החוץ, אלא בעבר שכלפי פנים
שנאמר ביתה, ואותו העבר הוא לצד
האפוד, שחשב האפוד חוגרו הכהן ונקפל
הסינר לפני הכהן על מתניו, וקצת פרסו
מכאן ומכאן עד כנגד קצות החשן, וקצותיו

שמן המור (כז) על-שפתו. המנהג להטעים בעיין ולהפריד ביניהם.

תפסיר רס"ג

פֶּן־שִׁפְשָׁגָהּ: כח) וַיִּחַבְּפוּנָהּ. מִן חִלְקָהּ אֵלַי חֶלֶק אֶלְצַדְרָה בְּסֹלֶךְ מִן אֶסְמָאֲנָגוֹן. חֲתִי תִצֵּר פֶּן־שִׁפְשָׁגָהּ. וְלֹא תִזּוּל עֲנָהּ: כט) וַיַּחְמַל הָרוֹן אֶסְמָא בְּנֵי אֶסְרָאֵל פִּי אֶלְבְּדָנָה אֶלְמִתְיָאָה. עָלַי צַדְרָה פִּי דְכֹוּלָּה אֶלְקָדֶס. דִּכְרָא בִּין יָדַי אֶלְלָה דְאִימָא: ל) וַאֲגַעַל פִּי אֶלְבְּדָנָה אֶלְמִתְיָאָה. אֶלְאֲנֹאֲר וַאֲלֻצְחָאִית. וְתִכּוֹן עָלַי צַדְרָה

וְתַעֲבִיד תַּרְתִּין עִזְקוֹן דְּדַהֲב. וְתַתִּין יִתְהוֹן. עַל תַּרְיִן בְּתַפִּי אִיפּוּדָא מְלַרְע מְלָקְבִיל אַפּוּהִי. לְקָבִיל בֵּית לִוְפִי. מַעְלוֹי. לְהַמִּין אִיפּוּדָא: כח) וַיִּרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן מִטְּבַעְתּוֹ אֶל־טְבַעַת הָאֵפוֹד בְּפִתּוֹל תְּכֵלֶת לְהִיּוֹת עַל־חֹשֶׁב הָאֵפוֹד וְלֹא־יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפוֹד: וַיַּחֲדוּן יֵת חוּשְׁנָא.

מַעֲזַקְתִּיהָ. לְעִזְקַת אִיפּוּדָא בְּחוּטָא דְתַכִּילְתָּא. לְמַהוּי עַל הַמִּין אִיפּוּדָא. וְלֹא יִתְפָּרַק חוּשְׁנָא מַעְלוֹי אִיפּוּדָא: כט) וְנָשָׂא אֶהָרֹן אֶת־שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט עַל־לְבוֹ בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ לְזָכְרוֹן לְפָנַי־יְהוָה תִּמְיֵד: וַיִּטּוֹל אֶהָרוֹן. יֵת שְׁמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בְּחֹשֶׁן דִּינָא. עַל לְבִיָּה בְּמִיעֲלִיָּה לְקוּדְשָׁא לְדוּכְרָנָא קָדֶם יי תְּדִירָא: ל) וְנָתַתְּ אֶל־חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת־הָאוּרִים וְאֶת־הַתַּמִּים וְהָיוּ עַל־לֵב אֶהָרֹן בְּבֹאוֹ לְפָנַי יְהוָה

— רס"י —

וְלִשׁוֹן עֲרִבִי הוּא כְּדַבְּרֵי דוּנִש בֶּן לְבָרְט: ל אֶת הָאוּרִים וְאֶת הַתַּמִּים. הוּא כְּתַב שֵׁם הַמְּפֹרָשׁ, שְׁהִיָּה נוֹתְנֵנוּ בְּתוֹף כְּפִלֵי הַחֹשֶׁן, שְׁעַל יָדוֹ הוּא מְאִיר דְּבָרֵינוּ וּמְתַמֵּם אֶת דְּבָרֵינוּ. וּבְמַקְדָּשׁ שְׁנֵי הִיָּה הַחֹשֶׁן, שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְכַתְּוֹ גְּדוֹל לְהִיּוֹת מְחַסֵּר בְּגָדִים, אֲבָל אוֹתוֹ הַשֵּׁם לֹא הִיָּה בְּתוֹכּוֹ, וְעַל שֵׁם אוֹתוֹ הַכְּתַב הוּא קְרוֹי מִשְׁפָּט, שְׁנֶאֱמַר (בְּמִדְבָר כז כח) וְשָׂאֵל

כח וַיִּרְכְּסוּ. לְשׁוֹן חֲבוּרָה, וְכֵן (תְּכֵלֶם לז כח) מְרַכְסֵי אִישׁ, חֲבוּרֵי חֲבִלֵי רְשָׁעִים, וְכֵן (יִשְׁעִיכ מ ז) וְהִרְכְּסִים לְבַקְעָה, הָרִים הַסְּמוּכִים זֶה לְזֶה שְׁאֵי אֶפְשָׁר לִירֵד לְגִיא שְׁבִינִיהֶם אֲלֵא בְּקוּשֵׁי גְדוֹל, שְׁמִתוֹף סְמִיכְתָּן הִגִּיא וְקוּפָּה וְעִמּוּקָה, יְהִיוּ לְבַקְעַת מִישׁוֹר וְנוֹחָה לִילָף: ל הִיּוֹת עַל חֹשֶׁב הָאֵפוֹד. לְהִיּוֹת הַחֹשֶׁן דְּבוּק אֶל חֹשֶׁב הָאֵפוֹד: וְלֹא יִזַּח. לְשׁוֹן נְתוּק,

תפסיר רס"ג

**וְנִשָּׂא אֶהָרֹן אֶת־מִשְׁפַּט
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַל־לְבָבוֹ לִפְנֵי
יְהוָה תָּמִיד: וְתָתִין בַּחֹשֶׁן דִּינָא.
יָת אֹרְיָא וְיָת תּוּמִיָּא. וְיִהוֹן עַל לְבָא
דְּאֶהָרֹן. בְּמִיעֲלֵיהּ לְקָדָם יְיָ. וְיִשׁוּל אֶהָרֹן.
יָת דִּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבִיָּהּ. קָדָם יְיָ**

תְּדִירָא: ס **ⲉⲩⲣⲓⲛⲟⲩ** בספרי תיבון **ⲉⲩⲧⲁⲛⲟⲩ** (שלישי)

**לֹא וְעָשִׂיתָ אֶת־מְעִיל
הָאֵפוֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת:**

**וְתַעֲבִיד יָת מְעִיל אֵיפוֹדָא גְמִיר תְּכֵלָא: לְבָ וְהָיָה פִי־רֵאשׁוֹ
בְּתוֹכּוֹ שָׁפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֹרֶג כְּפִי
תַחֲרָא יִהְיֶה־לוֹ לֹא יִקְרַע: וְיִהִי פּוּמִיָּה כְּפִיל לְגִוְיָה.
תּוֹרָא. יְהִי מִקַּף לְפּוּמִיָּה סְחֹר סְחֹר עוֹבֵד מַחִי. כְּפּוֹס שְׂרִינְךָ יְהִי לִיָּה
דְּלֹא יִתְבְּזַע: לְגַ וְעָשִׂיתָ עַל־שׁוּלְיוֹ רְמוֹנֵי תְּכֵלֶת
וְאַרְגְּמוֹן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל־שׁוּלְיוֹ סָבִיב וּפְעַמּוֹנֵי**

— רס"י —

לוּ בְּמִשְׁפַּט הָאֹרְיָא: אֶת מִשְׁפַּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּבַר שְׁהָם נִשְׁפָּטִים וְנוֹכְחִים עַל יְדוֹ אִם לְעֵשׂוֹת דְּבַר אִו לֹא לְעֵשׂוֹת. וּלְפִי מְדַרְשׁ אֲגֻדָּה שֶׁחֹשֶׁן מְכַפֵּר עַל מַעֲוִתֵי הַדִּין, נִקְרָא מִשְׁפַּט עַל שֵׁם סְלִיחַת הַמִּשְׁפָּט: לֹא אֶת מְעִיל הָאֵפוֹד. שֶׁהָאֵפוֹד נָתַן עֲלָיו לְחַגֹּרָה: כְּלִיל תְּכֵלֶת. כְּלוֹ תְּכֵלֶת, שְׂאִין מִן אַחַר מְעוֹרְב בּוֹ: לֹא וְהָיָה פִי רֵאשׁוֹ. פִּי הַמְּעִיל שֶׁבְּגָבּוֹ הוּא פְּתִיחַת בֵּית הַצֹּנָאָר: בְּתוֹכּוֹ. כְּתִרְגוּמוֹ כְּפִיל לְגִוְיָה, כְּפּוֹל לְתוֹכּוֹ

לְהִיּוֹת לוֹ לְשָׁפָה כְּפִילָתּוֹ, וְהָיָה מַעֲשֵׂה אֹרֶג וְלֹא בְּמַחֵט: כְּפִי תַחֲרָא. לְמִדְּנֹה שֶׁהַשְּׂרִיזִיּוֹנִים שֶׁלָּהֶם פִּיָּהֶם כְּפּוֹל לְתוֹכּוֹ: לֹא יִקְרַע. כְּדִי שְׁלֹא יִקְרַע, וְהַקּוֹרְעוֹ עוֹבֵר בְּלֹא, שְׂזָה מִמֶּנּוּן לְאִין שְׁבַתוֹרָה, וְכֵן (פַּסוּק כח) וְלֹא יִזַּח הַחֹשֶׁן, וְכֵן (שְׁמוֹת כח טו) לֹא יִסּוּרוּ מִמֶּנּוּ. הַנֶּאֱמָר בְּבִדֵי הָאֲרוֹן: לֹא רְמוֹנֵי. עֲגוּלִים וְחִלּוּלִים הֵיוּ כְּמִן רְמוֹנִים הַעֲשׂוּיִים כְּבִיצַת תְּרַנְגוּלָת: וּפְעַמּוֹנֵי זָהָב. וְגִין עִם עִנְבְּלִין שְׁבַתוֹכֶם:

תפסיר רס"ג

קרמז. פי דילה מסתדירא. וגלאגל מן דיהב. פי מא בינהם מסתדירא: לד) גלגל מן דיהב ורמאנה. גלגל מן דיהב ורמאנה. פי דיל אלממטר מסתדירא: לה) ויפון עלי הרון אד' יכ'דם. ויסמע צותה. פי דיכולה אלקודס. בין ידי אללה. ופי כ'רוגה ולא יהלד: לו) ואצנע עצאבה מן דיהב כאלין. ואנקש עליהא כנקש אלכ'אתם. קדש ליי: לו) ושידהא בסלך אסמאנגון.

זָהָב בְּתוֹכֶם סָבִיב: וְתַעֲבִיד
עַל שְׂפוֹלוֹהֵי. רְמוּנֵי תַכְלָא וְאַרְגֻּנָּא
וַצִּבְעֵי זְהוּרֵי. עַל שְׂפוֹלוֹהֵי סְחֹר סְחֹר.
וְזָגִין דְּדַהֲבָּהּ. בִּינְיָהוֹן סְחֹר סְחֹר:
לְדִּי פְּעֵמֹן זָהָב וְרְמוּן פְּעֵמֹן
זָהָב וְרְמוּן עַל-שׁוּלֵי
הַמְּעִיל סָבִיב: זָגָא דְּדַהֲבָּא
וְרְמוּנָא. זָגָא דְּדַהֲבָּא וְרְמוּנָא. עַל שְׂפוֹלֵי
מְעִילָא סְחֹר סְחֹר: לְדִי וְהִיָּה עַל-
אַהֲרֹן לְשֶׁרֶת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ

בְּבֵאוֹ אֶל-הַקֹּדֶשׁ לְפָנָי יִהְיֶה וּבְצֵאתוֹ וְלֹא
יָמוּת: וַיְהִי עַל אֶהֲרֹן לְשִׁמְשָׂא. וַיִּשְׁתַּמַּע קְלִיָּהּ. בְּמִיעֲלִיָּהּ לְקוֹדֶשָׁא.
לְקֹדֶם יֵי. וּבַמִּפְקִיָּה וְלֹא יָמוּת: ס **אֶל רִבְעֵי עָרֵי כֶסֶף תִּטֶּן** לְדִי **וְעֲשִׂיתָ**
צִיץ זָהָב טָהוֹר וּפְתִיחַת עָלָיו פְּתוּחֵי חֹתֶם
קֹדֶשׁ לַיהוָה: וְתַעֲבִיד צִיצָא דְּדַהֲבָּהּ דְּכִי. וְתַגְלוֹף עֲלוֹהֵי פְתָב
מְפָרֶשׁ. קֹדֶשׁ לֵי: לְדִי **וְשִׁמַּתָּ אֹתוֹ עַל-פְּתִיל תַּכְלֵת**

— רס"י —

המצח מאוזן לאוזן: לו על פתיל תכלת. ובמקום אחר הוא אומר (שמות טט לו) ויתנו עליו פתיל תכלת, ועוד פתיב כאן והיה על המצנפת, ולמטה הוא אומר (פסוק לח) והיה על מצח אהרן, ובשחיטת קדשים שנינו (זכח יט ט) שערו היה נראה בין ציץ למצנפת, ששם מניח תפלין, למדנו שהמצנפת למעלה בגובה הראש ואינה

בתוכם סביב. ביניהם סביב, בין שני רמונים פעמון אחד דבוק ותלוי בשולי המעיל: לו פעמון זהב ורמון פעמון זהב ורמון. אצלו: לו ולא ימות. מכלל לאו אתה שומע הן, אם יהיו לו לא יתחייב מיתה, הא אם יבנס מחסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה בידי שמים: לו ציץ. כמין טס של זהב היה, רוחב שתי אצבעות, מקיף על

תפסיר רס"ג

וְהָיָה עַל-הַמְצַנְפֹּת אֵל-מוֹל

פְּנֵי-הַמְצַנְפֹּת יִהְיֶה: וְתִשּׁוּי

יִתִּיחַ עַל חוּטָא דְתַכְּלִיתָא. וְיִהְיֶה עַל

מְצַנְפֹּתָא, לְקַבִּיל אִפִּי מְצַנְפֹּתָא יְהִי:

וְהָיָה עַל-מִצַּח אֶהְרֹן

וְנִשָּׂא אֶהְרֹן אֶת-עֵינָיו

יִשְׂרָאֵל לְכָל-מִתְנַת קְדָשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל-מִצַּחוֹ

תְּמִיד לְרֵצוֹן לָהֶם לְפָנָי יְהוָה: וְיִהְיֶה עַל בֵּית עֵינוֹהִי

דְּאֶהְרֹן. וְיִטּוֹל אֶהְרֹן יֵת עֹוִית קוֹדֶשֶׁיָא. דִּיקְדָּשׁוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. לְכָל

מִתְנַת קוֹדֶשֶׁיהוֹן. וְיִהְיֶה עַל בֵּית עֵינוֹהִי תְדִירָא, לְרֵעוּא לְהוֹן קְדָם יְיָ:

וְתַכְּוֹן דְּוֹן אֲלַעְמָמָה מִן
מְקוֹדְמָהא: (לח) וְתַכְּוֹן עַלִּי
גְּבַהֵהּ הַרוֹן. אַדְּ יִסְתַּגְּפֵר עַן
דְּנוֹב אֲלֵאֲמַדָּאס. אֲלֵדִי
יְקוֹדְסָהא בְּנֵי אִסְרָאֵל. לְגַמִּיעַ
עֲטָאִיאָהֶם וְאֲקוֹדְאָסָהֶם. פְּתַכְּוֹן
עַלִּי גְּבַהֵתָה דְּאִימָא. לְרֵתְצִיא
עֵנָהֶם בֵּין יְדֵי אֱלֹהֵי:

— רס"י —

נְמָצָא מְסַלֵּק הָעוֹן מִן הַקְּדָשִׁים: אֶת עוֹן
הַקְּדָשִׁים. לְרֵצוֹת עַל הַדָּם וְעַל הַחֶלֶב
שֶׁקֶרְבוּ בְּטוֹמָאָה, כְּמוֹ שֶׁשְׁנִינוּ (פְּסָחִים טו ז) אִי
זֶה עוֹן הוּא נוֹשָׂא, אִם עוֹן פְּגוּל, הָרִי כְּבֹר
נְאֻמָּר (וִיקָרָא יט ז) לֹא יִרְצָה, וְאִם עוֹן נוֹתֵר,
הָרִי נְאֻמָּר (וִיקָרָא יח) לֹא יִחַשֵׁב, וְאִין לוֹמֵר
שֶׁיִּכְפֹּר עַל עוֹן הַכֹּהֵן שֶׁהִקְרִיב טָמֵא,
שֶׁהָרִי עוֹן הַקְּדָשִׁים נְאֻמָּר, וְלֹא עוֹן
הַמְּקַרְיָבִים, הֵא אֵינוֹ מְרַצָּה אֲלֵא לְהַכְשִׁיר
הַקְּרִבָּן: וְהָיָה עַל מִצַּחוֹ תְּמִיד. אִי אִפְשָׁר
לוֹמֵר שֶׁיִּהְיֶה עַל מִצַּחוֹ תְּמִיד, שֶׁהָרִי אֵינוֹ עַלִּי
אֲלֵא בְּשַׁעַת הָעֲבוּדָה, אֲלֵא תְּמִיד לְרֵצוֹת
לָהֶם, אֲפִלּוֹ אֵינוֹ עַל מִצַּחוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה כֹּהֵן
גָּדוֹל עוֹבֵד בְּאוֹתָהּ שַׁעַת. וְלְדַבְּרֵי
הָאוֹמֵר (וִימָא ז ב) עוֹדָהוּ עַל מִצַּחוֹ
מְכַפֵּר וּמְרַצָּה, וְאִם לֹא אֵינוֹ מְרַצָּה, נִדְרָשׁ
עַל מִצַּחוֹ תְּמִיד, מְלַמֵּד שֶׁמְשַׁמֵּשׁ בּוֹ בְּעוֹדוֹ
עַל מִצַּחוֹ, שֶׁלֹּא יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ:

עֲמוּקָה לְכַנֵּס בָּהּ כָּל הָרָאשׁ עַד הַמִּצַּח,
וְהַצִּיץ מִלְמַטָּה, וְהַפְּתִילִים הָיוּ בְּנִקְבִים
וְתַלְוִיין בּוֹ בְּשֵׁנֵי רָאשִׁים וּבְאֲמָצְעֵיתוֹ שֶׁשָּׂה
בְּשִׁלּוּשָׁה מְקוֹמוֹת הַלְּלוֹ, פְּתִיל מְלַמְעֵלָה,
אֲדָר מְבַחוּץ, וְאֲדָר מְבַפְּנִים כְּנִגְדוֹ, וְקוֹשֶׁר
רָאשֵׁי הַפְּתִילִים מְאַחֲרֵי הָעוֹרֶף שֶׁלְשֶׁתָּן,
וְנִמְצָאוּ בֵּין אֲוֶרֶךְ הַטֶּס וּפְתִילֵי רָאשׁוֹ מְקִיפִין
אֶת הַקְּדָקָד, וּפְתִיל הָאֲמָצְעֵי שֶׁבְּרָאשׁוֹ קָשׁוּר
עִם רָאשֵׁי הַשְּׁנַיִם, הוֹלֵךְ עַל פְּנֵי רוֹחַב הָרָאשׁ
מְלַמְעֵלָה, וְנִמְצָא עֲשׂוּי כְּמִין כּוּבָע, וְעַל פְּתִיל
הָאֲמָצְעֵי הוּא אוֹמֵר וְהָיָה עַל הַמְצַנְפֹּת, וְהָיָה
נוֹתֵן הַצִּיץ עַל רָאשׁוֹ כְּמִין כּוּבָע עַל
הַמְצַנְפֹּת, וְהַפְּתִיל הָאֲמָצְעֵי מְחֻזְקוֹ שְׂאֵינוֹ
נוֹפֵל, וְהַטֶּס תְּלוּי כְּנִגְדַּ מִצַּחוֹ, וְנִתְקַיְמוּ כָּל
הַמְּקַרְאוֹת פְּתִיל עַל הַצִּיץ, וְצִיץ עַל הַפְּתִיל,
וְהַפְּתִיל עַל הַמְצַנְפֹּת מְלַמְעֵלָה: לֹא וְנִשָּׂא
אֶהְרֹן. לְשׁוֹן סְלִיחָה, וְאֵף עַל פִּי כֵּן אֵינוֹ זֶו
מִמְשַׁמְעוֹ, אֶהְרֹן נוֹשָׂא אֶת הַמְּשָׂא שֶׁלְעוֹן,

תפסיד רס"ג

לט) ויש אלתוניה מן עשר. ואצנע אלעמאמה מן עשר. ואלזנאר תצנעה צנעה' ראקם: (מ) ולבני הרון תצנע תואניא. ואצנע להם זנאנירא. וקלאנס תצנעהא להם. לפראמה ופכר: (מא) ואלבסהמא הרון אכיד. ובניה מעה. ואמסחהם. ואכמל ואגבהם. וקדסהם ויאמו לי: (מב) ואצנע להם סראויל מן עשר. לתגטי מן אבדאנהם

לֹט וְשִׁבְצָתָּ הַכֹּתֶנֶת שֵׁשׁ
וְעֲשִׂיתָ מְצַנְפֹת שֵׁשׁ
וְאַבְנֵי תַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה
רָקִים: וּתְרַמִּיץ כְּתוּנָא דְבוּצָא.
וְתַעֲבִיד מְצַנְפֹתָא דְבוּצָא. וְהַמִּין תַעֲבִיד
עוֹבֵד צִיִּיר: **וְלִבְנֵי אֶהְרֹן**
תַעֲשֶׂה כֹתֶנֶת וְעֲשִׂיתָ לָהֶם
אַבְנֵיִם וּמְגַבְעוֹת תַעֲשֶׂה

לָהֶם לְכָבוֹד וּלְתַפְאֲרָתָם: וְלִבְנֵי אֶהְרֹן תַעֲבִיד כְּתוּנֵי.
וְתַעֲבִיד לְהוֹן הַמִּנִּין. וְקוֹבְעִין תַעֲבִיד לְהוֹן. לִיקָר וּלְתוֹשֶׁבְחָא:
וְהַלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת־אֶהְרֹן אֶחָיד וְאֶת־בְּנָיו
אֹתוֹ וּמִשְׁחַתָּ אֹתָם וּמִלֵּאתָ אֶת־יָדָם וְקִדְשַׁתָּ
אֹתָם וְכִהְנוּ־לִי: וְתַלְבִּישׁ יְתֵהוֹן יֵת אֶהְרֹן אֶחָיד. וְיֵת בְּנוֹהֵי
עַמִּיה. וְתַרְבִּי יְתֵהוֹן. וְתַקְרִיב יֵת קוֹרְבָנֵהוֹן. וְתַקְדִּישׁ יְתֵהוֹן וְיִשְׁמְשׁוּן
קְדָמַי: **וְעֲשֶׂה לָהֶם מְכַנְסֵי־בָד לְכִסּוֹת בָּשָׂר**

— רס"י —

אֶהְרֹן וְאֵת בְּנָיו בְּשֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה: וּמִלֵּאתָ אֹת
יָדָם. כָּל מַלְוֵי יָדָיִם לְשׁוֹן חֲנוּף, כִּשְׁהוּא נְכַנְס
לְדַבֵּר לְהִיּוֹת מְחֻזָּק בּוֹ מְאוֹתוֹ יוֹם וְהַלְאָה
הוּא מַלְוֵי, וּבְלִשׁוֹן לְעוֹ כִּשְׁמַמְנִין אָדָם עַל
פְּקִידַת דְּבָר, נוֹתֵן הַשְּׁלִיט בְּיָדוֹ בֵּית יָד
שְׁלֵעוֹר שְׁקוֹרִין גַּיִט זַלְעוֹ [כַּפְפָּה], וְעַל יָדוֹ הוּא
מְחֻזָּקוֹ בְּדָבָר, וְקוֹרִין לְאוֹתוֹ מְסִירָה כִּיִּישְׁטִי"י
זַלְעוֹ [לְהַסְמִיךְ] וְהוּא מַלְוֵי יָדָיִם: מִזֵּ וְעֲשֶׂה
לָהֶם. לְאֶהְרֹן וְלִבְנָיו: מְכַנְסֵי בָד. הָרִי
שְׁמוּנָה בְּגָדִים לְכַהֵן גְּדוֹל, וְאַרְבָּעָה לְכַהֵן

לֹט וְשִׁבְצָתָּ. עֲשֶׂה אוֹתָהּ מִשְׁבְּצוֹת מִשְׁבְּצוֹת.
וּכְלָה שְׁלֵשׁ: מִ וְלִבְנֵי אֶהְרֹן תַעֲשֶׂה
כֹּתֶנֶת. אַרְבָּעָה בְּגָדִים הַלְלוֹ וְלֹא יוֹתֵר
כְּתֹנֶת, וְאַבְנֵי, וּמְגַבְעוֹת הֵיא מְצַנְפֹת,
וּמְכַנְסִים הַכֹּתוּבִים לְמִטָּה בְּפִרְשָׁה (פְּסוֹק מ):
מִ וְהַלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת אֶהְרֹן. אוֹתָם
הָאֲמוּרִים בְּאֶהְרֹן חֹשֶׁן וְאַפּוֹד וּמְעִיל וְכֹתוּנֹת
תְּשַׁבֵּץ, מְצַנְפֹת וְאַבְנֵי וְצִיץ וּמְכַנְסִים.
הַכֹּתוּבִים לְמִטָּה בְּכֵלָם: וְאֵת בְּנָיו אֹתוֹ.
אוֹתָם הַכֹּתוּבִים בָּהֶם: וּמִשְׁחַתָּ אוֹתָם. אֵת

תפסיר רס"ג

עֲרוּהַ מִמֹּתָנִים וְעַד-יָרְכִים

יְהִיוּ: וְעֵבִיד לְהוֹן מִכְּנָסִין דְּבוּן.

לְכַסְּאָה בְּשֵׁר עָרְיָא. מִחֲרָצִין וְעַד יָרְכָן

יְהוֹן: ^{מג} וְהָיוּ עַל-אַהֲרֹן וְעַל-

בָּנָיו בְּבֵאֵם | אֶל-אַהֲלֵ

מוֹעֵד אוֹ בְּגִשְׁתֶּם אֶל-

הַמִּזְבֵּחַ לְשָׂרֵת בְּקֹדֶשׁ

וְלֹא-יִשְׂאוּ עֹן וּמָתוּ חֲקַת

עוֹלָם לֹו וְלִזְרָעוֹ אַחֲרָיו:

בְּמִיעֲלֵהוֹן לְמִשְׁכַּן זְמָנָא. אוֹ בְּמִקְרַב־הוֹן

לְמִדְבַּחָא לְשִׁמְשָׂא בְּקוֹדֶשׁא. וְלֹא יִקְבְּלוּן חוּבָא וְלֹא יָמוּתוּן. קָיִם עָלֵם.

לִיָּה וְלִבְנוֹהֵי בְּתָרוּהֵי: **ס**

הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָּהֶם לְקֹדֶשׁ אַתֶּם לְכַהֵן לִי

לְקַח פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר וְאֵילָם שְׁנַיִם תְּמִימִם:

וְדִין פִּתְגָמָא. דִּתְעֵבִיד לְהוֹן. לְקֹדֶשׁא יִתְהוֹן לְשִׁמְשָׂא קְדָמִי. סב. תוֹר

חַד בַּר תּוֹרִי. וְדַכְרִין תְּרִין שְׁלֵמִין: **ב** וְלָחֶם מִצּוֹת וְחֻלֹּת

אֶלְסוּוּהַ. מִן אֶלְחָקוּיִן אֵלֵי

אֶלְדְּכַפְתִּין תִּכּוּן: (מג) וְתִכּוּן

עָלֵי הָרוֹן וּבְנֵיהַ. פִּי דְכִוְלָהֶם

אֵלֵי כִּבָּא אֶלְמַחְצִיר. וְפִי

תְּקַדְמָהֶם אֵלֵי אֶלְמִדְבַּח

לְיִכְדָּמוֹן פִּי אֶלְקֹדֶס. וְלֹא

יִחְמָלוּן עֲנָה וְזָרָא פִּיהֶלְכּוֹן. רִסֵּם

אֶלְדְּהַר. לָהּ וְלִנְסִלָּהּ בְּעֵדָה:

כֹּט (א) וְתִדְיָא אֶלְאִמֵּר אֶלְדִּי

תַּצְנַעָה לָהֶם. לְתִקְדָּסָהֶם וְיִאֲמוּ

לִי. כִּדִּי רִתִּיא מִן אֶלְבָּקָר.

וְכַבְשִׂין צְחִיחִין: (ב) וְכִבּוֹ פְּטִיר

וְהָיוּ עַל אַהֲרֹן וְעַל בְּנוֹהֵי.

וְלֹא יִקְבְּלוּן חוּבָא וְלֹא יָמוּתוּן. קָיִם עָלֵם.

לִיָּה וְלִבְנוֹהֵי בְּתָרוּהֵי: **ס**

הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָּהֶם לְקֹדֶשׁ אַתֶּם לְכַהֵן לִי

לְקַח פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר וְאֵילָם שְׁנַיִם תְּמִימִם:

וְדִין פִּתְגָמָא. דִּתְעֵבִיד לְהוֹן. לְקֹדֶשׁא יִתְהוֹן לְשִׁמְשָׂא קְדָמִי. סב. תוֹר

חַד בַּר תּוֹרִי. וְדַכְרִין תְּרִין שְׁלֵמִין: **ב** וְלָחֶם מִצּוֹת וְחֻלֹּת

הַדִּיּוּט: מִג וְהָיוּ עַל אַהֲרֹן. כָּל הַבְּגָדִים

הָאֵלֶּה עַל אַהֲרֹן הָרִאשִׁי לֹו: וְעַל בָּנָיו.

הָאֲמוּרִים בָּהֶם: בְּבֵאֵם אֶל אַהֲלֵ מוֹעֵד.

לְהִיכָל, וְכֵן לְמִשְׁכַּן: וּמָתוּ. הָא לְמִדְבַּח.

שְׁהִמְשִׁמְשׁ מְחָסֵר בְּגָדִים בְּמִיתָה: חֲקַת

עוֹלָם לֹו. כָּל מְקוֹם שְׁנִאֲמֵר חֲקַת עוֹלָם, הוּא

גְּזָרָה מִיַּד וְלִדְוֹרוֹת. לְעַפְבּ בּוּ: כֹּס 6 לְקַח.

כְּמוֹ קַח, וּשְׁתֵּי גְזָרוֹת הֵן, אַחַת שֶׁל קִיחָה,

וְאַחַת שֶׁל לְקִיחָה, וְלָהֶן פְּתָרוֹן אֶחָד: פֶּר

אֶחָד. לְכַפֵּר עַל מַעֲשֵׂה הָעֶגֶל שֶׁהוּא פֶּר:

3 וְלָחֶם מִצּוֹת וְחֻלֹּת מִצַּת וּרְקִיקֵי מִצּוֹת.

הָרִי אֵלֶּוּ שְׁלִשָּׁה מִיָּנִין רְבוּבָה, וְחֻלֹּת

זֶלֶק הַדְּקָדוּק: ^{מג} אוֹ בְּגִשְׁתֶּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ. תִּיבַת הַמִּזְבֵּחַ בַּפֶּשֶׁט אַחַת בַּחִי"ת וְהִיא מִלְרַע.

וְכ"כ אֹר תוֹרָה שְׁכ"ה בַּסְפָּרִי סִפְרָד ע"ש בַּפֶּרֶשֶׁת לֶךְ לֶךְ:

תפסיד רס"ג

גראדק מלתוהה בדהן.
 ורקאק פטיר ממסוהה בדהן.
 מן סמד אלחנטה תצנעהא:
 ג) ואגעלהא פי סלה ואחדה.
 וקדמהא פיהא. מע אלרת'
 ואלכבשין: ד) וקדם הרון
 ובניה. אלז באב כ'בא
 אלמחציר. ואג'סלהם באלמא:
 ה) וכד אלתי'אב. ואלבס
 הרון אלתי'ניה. ואלממטר
 ואלצדדה ואלבדנה. ואשדדה
 בשפשגהא: ו) וציר אלעמאמה

**מִצַּת בְּלוֹלֹת בִּשְׁמֵן
 וְרִקְיָקִי מִצּוֹת מְשֻׁחִים
 בִּשְׁמֵן סֹלֶת חֲטִיִּים תַּעֲשֶׂה
 אֹתָם: וְלַחִים פֶּטִיר. וְגִרְיָצֵן פֶּטִירֵן
 דְּפִילָן בְּמִשַׁח. וְאַסְפוּגִין פֶּטִירֵן דְּמִשְׁיַחִין
 בְּמִשַׁח. סֹלֶת דְּחֲטִין תַּעֲבִיד יְתְהוּן:
 וְנָתַתְּ אוֹתָם עַל-סֵל אֶחָד
 וְהִקְרַבְתָּ אֹתָם בַּסֵּל וְאֶת-
 הַפֶּר וְאֶת שְׁנֵי הָאֵילִם:**

ותתין יתהון על סלא חד. ותקריב יתהון בסלא. וית תורא. וית תרין
 דכרין: ואת אהרן ואת בניו תקריב אל-פתח
 אהל מועד ורחצת אתם במים: וית אהרן וית בנוהי
 תקריב. לתרע משכן ומנא. ותסחי יתהון במיא: ולקחת
 את-הבגדים והלבשת את-אהרן את-הכתנת
 ואת מעיל האפד ואת-האפד ואת-החשן
 ואפדת לו בחשב האפד: ותסב ית לבושי'א. ותלביש ית
 אהרן ית פתונא. וית מעיל איפודא. וית איפודא וית חושנא. ותתקין
 ליה. בהמין איפודא: ושמת המצנפת על-ראשו

— רס"י —

מְשֻׁחִים בִּשְׁמֵן. אחר אפיתון מושחון כמין כי
 יונית, שהיא עשויה כנוץ שלנו: ג) והקרבת
 אֹתָם. אל חצר המשכן ביום הקמתו:
 ד) ורחצת. זו טבילת כל הגוף: כ) ואפדת.
 קשט ותקן החגורה והסינר סביבותיו:

תפסיר רס"ג

וּנְתַתְּ אֶת-נֹזֶר הַקֹּדֶשׁ עַל-

הַמְצַנְפֹת: וּתְשִׂי מְצַנְפֹתָא עַל

רִישֵׁיהֶן. וְתַתִּין יֵת כְּלִילָא דְקוּדְשָׁא עַל

מְצַנְפֹתָא: וְלִקְחַתְּ אֶת-שֶׁמֶן

הַמִּשְׁחָה וַיִּצְקֵתְּ עַל-רֹאשׁוֹ

וּמִשְׁחַתְּ אֹתוֹ: וְתִסַּב יֵת מִשְׁחָא

דְּרַבּוּתָא. וְתַרְיֵק עַל רִישֵׁיהֶן. וְתַרְבִּי

יְתִיָּה: וְאֶת-בְּנֵי תִקְרִיב

וְהַלְבַּשְׁתֶּם כֹּתְנֹת: וְיֵת בְּנוֹהֵי

תִּקְרִיב. וְתַלְבִּישׁוּן כֹּתוּנִין: וְחִגְרַתְּ אֹתָם אֲבִנֵט אֲהֶרֶן

וּבְנָיו וְחַבְשֹׁת לָהֶם מִגִּבְעֹת וְהִיתָה לָהֶם כֹּהֲנָה

לְחֻקֵּי עוֹלָם וּמִלֵּאת יַד-אֲהֶרֶן וַיַּד-בְּנָיו:

וְתַזְרִין יְתֵהוּן הַמִּזְבֵּיחַ אֲהֶרֶן וּבְנוֹהֵי. וְתַתְּקִין לָהֶן קוּבְעִין. וְתֵהִי לָהֶן.

כֹּהֲנֹתָא לְקִים עָלֵם. וְתַקְרִיב קוּרְבָנָא דְאֲהֶרֶן וְקוּרְבָנָא דְבְנוֹהֵי:

וְהִקְרַבְתְּ אֶת-הַפָּר לִפְנֵי אֱהֵל מוֹעֵד וְסַמֵּךְ

אֲהֶרֶן וּבְנָיו אֶת-יְדֵיהֶם עַל-רֹאשׁ הַפָּר:

וְתַקְרִיב יֵת תּוֹרָא. לְקַדֵּם מִשְׁפַּן זְמַנָּא. וַיִּסְמוֹךְ אֲהֶרֶן וּבְנוֹהֵי יֵת יְדֵיהֶן

עַל רִישׁ תּוֹרָא: וְשַׁחַטְתְּ אֶת-הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה

עלי ראסה. ואגעל תאג
אלקודס דון אלעמאמה: ז) וכד'
מן דהן אלמסת. וצב עלי
ראסה. ואמסחה: ת'ם קדם
בניה. ואלבסהם תואניא:
ט) ואשדדהם בזנאניר הרון
ובניה. וקלדהם קלאנסא.
פתציר להם. אמאמה רסם
אלדהר. ואכמל ואגב הרון
וואגב בניה: י) וקדם אלדת.
בין ידי כ'בא אלמחציר. ויסנד
הרון ובניה. אידיהם עלי
ראסה: יא) ואד'בחה בין ידי

— רס"י —

משיחה זו כמין כי יונית, נותן שמן על
ראשו ובין ריסי עיניו ומחברן באצבעו:
ט והיתה להם. מלוי ידים זה לכהנת עולם:
ומלאה. על ידי הדברים האלה: יד אהרן
ויד בניו. במלוי ופקדת הכהונה:

ונוזר הקדש. זה הציץ: על המצנפת. כמו
שפרשתי למעלה (שמות כח לז) על ידי הפתיל
האמצעי ושני פתילין שבראשו הקשורין
שלשתן מאחורי העורף הוא נותנו על
המצנפת כמין כובע: ומשחת אותו. אף

תפסיר רס"ג

אללה. ענד באב כ'בא אלמחציר: יב) וכד' מן ד'מה. ואגעלה עלי' ארכאן אלמד'בח באצבעד. וצב' באקיה ענד אסאסה: יג) וכד' מנה אלתי'רב אלמג'שי אלגוף. וזאידה' (י"ג זיאדה) אלכבד ואלכלותין. ואלשחם אלד'י עליהמא. וקתר ד'אלד' עלי' אלמד'בח: יד) ולחם אלרת' וגלדה ופרתה. אתרקזה באלנאר כ'ארג אלעספר. לאנה ד'פוח:

פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וְתַפּוֹס יָת תּוֹרָא קְדָם יי' בְּתַרְע מִשְׁכַּן זְמַנָּא: וְלִקְחַתְּ מִדָּם הַפֶּה וְנִתְתָּה עַל-קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶצְבָּעֶךָ וְאֶת-כָּל-הַדָּם תִּשְׁפֹּךְ אֶל-יְסוּד הַמִּזְבֵּחַ: וְתִסַּב מִדָּמָא דְתוֹרָא. וְתִתִּין. עַל קַרְנֹת מִדְּבַחָא בְּאֶצְבָּעֶךָ. וְיֵת כָּל דָּמָא תִשְׁפּוֹךְ לְיְסוּדָא דְמִדְּבַחָא: וְלִקְחַתְּ אֶת-כָּל-הַחֶלֶב הַמִּכֶּסֶה

אֶת-הַקֶּרֶב וְאֶת-הִיתָרְתָּ עַל-הַכֶּבֶד וְאֵת שְׂתֵי הַכְּלִיֹּת וְאֶת-הַחֶלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחַ: וְתִסַּב. יֵת כָּל תְּרַבָּא דְחַפֵּי יֵת גּוּא. וְיֵת חַצְרָא דְעַל כְּבֻדָּא. וְיֵת תְּרַתִּין פּוֹלִין. וְיֵת תְּרַבָּא דְעַלִּיהוּן. וְתִסִּיק לְמִדְּבַחָא: וְאֶת-בֶּשֶׂר הַפֶּה וְאֶת-עֲרוֹ וְאֶת-פְּרִשׁוֹ תִשְׂרֹף בְּאֵשׁ מַחוּץ לַמִּחֲנֶה חֲטָאת הוּא: וְיֵת בֶּשֶׂר תּוֹרָא וְיֵת מִשְׁבִּיהַּ וְיֵת אוֹכְלִיהַּ. תּוֹקִיד בְּנוֹרָא. מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא. חֲטָאתָא הוּא:

— רס"י —

יא פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. בְּחַצֵּר הַמִּשְׁכָּן שְׁלֹפְנֵי הַפֶּתַח: יב עַל קַרְנֹת. לְמַעַל בְּקַרְנֹת מִמֶּשׁ: וְאֶת כָּל הַדָּם. שְׁנֵי הַדָּם: אֵל יְסוּד הַמִּזְבֵּחַ. כְּמִין בְּלִיטַת בֵּית קְבוּל עֲשׂוּי לוֹ סָבִיב סָבִיב לְאַחַר שְׁעָלָה אַמָּה מִן הָאָרֶץ: יג הַחֶלֶב

זֶלֶק הַדְּקוּק: יד וְאֶת-הִיתָרְתָּ עַל הַכֶּבֶד. תִּיבַת וַאֲת בַּסְגּוּל וּמְקַף בְּכַל הַתִּיגָאן:

תפסיר רס"ג

וְאֶת־הָאֵילִי הָאֶחָד תִּקַּח
 וְסַמְכוּ אֹהֶרֶן וּבְנָיו אֶת־
 יָדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאֵילִי:
 וְיָת דְּכָרָא חַד תִּסְבּוּ. וְיִסְמְכוּן. אֹהֶרֶן
 וּבְנוֹהֵי. יָת יְדִיהוֹן עַל רִישׁ דְּכָרָא:
 וְשַׁחֲטוּ אֶת־הָאֵילִי
 וּלְקַחְתָּ אֶת־דָּמּוֹ וְזָרַקְתָּ

(טו) ת'ם קדם אחד אלכבשין.
 ויסגד הרון ובניה. אידיהם עלי
 ראסה: (טז) ואד'בחה וכד' מן
 דמה. ורשה עלי אלמד'בח
 מסתדירא: (יז) ועצה אעצ'אא.
 ואג'סל גופה ואפארעה.
 ואצ'פהא עלי אעצ'איה
 וראסה: (יח) וקתרה עלי
 אלמד'בח. לאנה צעידה ללה.

עַל־הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב: וְתַפּוֹס יָת דְּכָרָא. וְתִסְבּוּ יָת דְּמִיָּה. וְתִזְרוּק
 עַל מַדְבַּחָא סְחֹר סְחֹר: וְאֶת־הָאֵילִי תִנְתַּח לְנִתְחֵיו
 וְרַחֲצַת קִרְבּוֹ וּכְרַעְיוֹ וְנִתַּח עַל־נִתְחֵיו וְעַל־
 רִאשׁוֹ: וְיָת דְּכָרָא. תִּפְלִיג לְאַבְרוּהֵי. וְתַחֲלִיל גְּוִיָּה וּכְרַעוּהֵי. וְתַתִּין
 עַל אֲבְרוּהֵי וְעַל רִישֵׁיהֶּ: וְהִקְטַרְתָּ אֶת־כָּל־הָאֵילִי
 הַמִּזְבֵּחַ עֲלֶיהָ הוּא לִיהוּה רִיחַ נִיחֹחַ אִשָּׁה

— רס"י —

האחת בקרן זוית זו, והאחת בקרן שכנגדה
 באלכסון, וכל מתנה נראית בשני צדי הקרן
 אלף ואלף, נמצא הדם נתן בארבע רוחות
 סביב, לפי קרוי סביב: י על נתחיו. עם
 נתחיו, מוסף על שאר הנתחים:
 יש ריח ניחוח. נחת רוח לפני שאמרתי
 ונעשה רצוני: אשה. לשון אש. והיא
 הקטרת איברים שעל האש:

טו וזרקת. בכלי, אחו במזרק וזרק כנגד
 הקרן כדי שיראה לכאן ולכאן, ואין קרבן
 טעון מתנה באצבע אלא חטאת בלבד, אבל
 שאר זבחים אינן טעונין קרן ולא אצבע.
 שמתן דמים מחצי המזבח ולמטה, ואינו
 עולה בכבש אלא עומד בארץ וזרק: סביב.
 כך מפורש בשחיטת קדשים (זכמיס נג ז)
 שאין סביב אלא שתי מתנות שהן ארבע.

זולק הדקדוק: ואת האיל וכו' וסמכו אהרן וכו'. תיבת אהרן שבפסוק זה בספרים שלנו
 חסר וי"ו. אבל במסורת הדפוס לחוד מלא, וטעם זה לא ראיתיו למה מלא. אבל לפי הספרים
 שלנו מצאתי טעם בחסרון שם אהרן כל אהרן חסר וי"ו. למה אינו דין שיהא של משה חסר
 ושל אהרן מלא ע"כ. ופליאה נשגבה בעיני היא זו ולפיכך אין לכתבם בספרי התורות כי אם

חסר עד שיערה עלינו רוח (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

מִרְצֵי מִקְבֹּל. קִרְבָּאן הוּא לְלֵה:
 יט) וְקִדְם אֶלְכֶבֶשׂ אֱלֹתֵי־אֲנִי.
 וְיִסְנֵד הַרְוֹן וּבְנִיה. אִידִיָּהֶם עֲלֵי
 רֹאסָה: ט) וְאֲדִבְחָה. וְכֹדִי מִן
 דְּמָה וְאֶגְעַל. עֲלֵי שְׁחִמָּה אֲדִין
 הַרְוֹן. וְשַׁחֲמַאת אֲדִיאֵן בְּנִיה
 אֱלֹאֲיִאֲמִין. וְעֲלֵי אֲבֵהָאִם
 אִידִיָּהֶם אֱלֹאֲיִאֲמִין. וְרִשׁ בְּקִי
 אֶלְדָּם (י"ט: וְרִשׁ בְּאֶקִּיָּה). עֲלֵי
 אֶלְמִדְבַּח מְסַתְדִירָא: כא) וְכֹדִי
 מִן אֶלְדָּם אֶלְדִּי עֲלֵי אֶלְמִדְבַּח
 וּמִן דְּהֵן אֶלְמִסְתָּה. וְאֶנְצִיָּה עֲלֵי
 אֶלְמִדְבַּח וְעֲלֵי הַרְוֹן וְתִיאַבָּה
 וּבְנִיה. וְתִיאַב בְּנִיה מְעָה.

לִיהוּהָ הוּא: וְתִסִּיק יָת כָּל דְּכָרָא
 לְמַדְבְּחָא. עֲלֵתָא הוּא קִדְם יי.
 לְאֵתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא. קוּרְבָּנָא קִדְם יי

הוּא: (חַעֲשִׂי) וְלִקְחֹתָ אֶת

הָאֵיל הַשְּׁנִי וְסַמֶּךְ אֶהְרֹן
 וּבְנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ

הָאֵיל: וְתִסַּב. יָת דְּכָרָא תִנְיָנָא.

וְיִסְמֹךְ אֶהְרֹן וּבְנוֹהֵי יָת יְדֵיהוֹן עַל רִישׁ

דְּכָרָא: ב) וְשַׁחֲטֹתָ אֶת־הָאֵיל

וְלִקְחֹתָ מִדְּמֹו וְנִתְתָּה

עַל־תְּנוּפֶךְ אֶזֶן אֶהְרֹן וְעַל־תְּנוּפֶךְ אֶזֶן בְּנָיו

הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֶן יָדָם הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֶן רַגְלָם

הַיְמָנִית וּזְרָקֹתָ אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

וְתַפּוֹס יָת דְּכָרָא. וְתִסַּב מִדְּמִיָּה וְתִתִּין. עַל רוּם אֹודָנָא דְּאֶהְרֹן.

וְעַל רוּם אֹודָנָא דְּבְנוֹהֵי דְּיִמִּינָא. וְעַל אֶלִּיֹון יְדֵהוֹן דְּיִמִּינָא. וְעַל אֶלִּיֹון

רַגְלֵהוֹן דְּיִמִּינָא. וְתִזְרוּק יָת דְּמָא. עַל מַדְבְּחָא סְחֹר סְחֹר:

כ) וְלִקְחֹתָ מִן־הַדָּם אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וּמִשְׁמֹן

הַמִּשְׁחָה וְהִזִּיתָ עַל־אֶהְרֹן וְעַל־בְּגָדָיו וְעַל־בְּנָיו

וְעַל־בְּגָדֵי בְנָיו אֹתוֹ וְקֹדֶשׁ הוּא וּבְגָדָיו וּבְנָיו

וּבְגָדֵי בְנָיו אֹתוֹ: וְתִסַּב. מִן דְּמָא דְּעַל מַדְבְּחָא וּמִמִּשְׁחָא

— רס"י —

כ תְּנוּפֶךְ. הוּא הַסְּחֹרֹס הָאֲמֻצְעֵי שְׁבִתוּף הָאֶזֶן שְׁקוּרִין עַלְדוּ"ס: בֶּהֶן יָדָם. הַגְּדֵל וּבִפְרָק הָאֲמֻצְעֵי:

זֶלֶק הַדְּקָרוּק: כ) וְקֹדֶשׁ הוּא. תִּיבַת וְקֹדֶשׁ לְרַע:

תפסיר רס"ג

דרבותא. ותדי על אהרן ועל לבושוהי.
ועל בנוהי. ועל לבושי בנוהי עמיה.
ויתקדש הוא ולבושוהי. ובנוהי ולבושי
בנוהי עמיה: כב ולקחת מן-
האיל החלב והאליה
ואת החלב | המכסה את-
הקרב ואת יתרת הכבד
ואת | שתי הכליות ואת-
החלב אשר עליהן ואת

פיתקדס הו ותציאבה. ובניה
ותציאב בניה מעה: כב וכיד מן
אלכבש. אלתרב ואלאליה.
וגמיע אלשחם אלמג'טי אלגוף.
וואידהי (י"י: וואידהי) אלכבד
ואלפלותין. ואלשחם אלדי
עליהמא. ואלשאק אלאימן.
לאנה כבש אלכמאל:
(כג) ורגיף ואחד מן כל נוע מן
אלכ'בו. וגרדקה ואחדה
ממסותה בדהן. ורקאקה
ואחדה. מן סל אלפסיר. אלדי

שוק הימין פי איל מלאים הוא: ותסב מן דכרא.
תרבא ואליתא. וית תרבא דחפי ית גוא. וית חצר כבדא וית תרתין
כולין. וית תרבא דעליהון. וית שקא דימינא. ארי. דכר קורבניא הוא:
כב וכפר לחם אחת וחלת לחם שמן אחת
ורקיק אחד מסל המצות אשר לפני יהוה:
ופתא דלחים חדא. וגריצתא דלחים משח. חדא ואספוג חד.

— רס"י —

שלמים, שמשוימים שלום למזבח ולעובד
העבודה ולבעלים, לכך אני מצריכו החזה
להיות לו לעובד העבודה למנה, וזהו משה
ששמש במלואים, והשאר אכלו אהרן ובניו
שהם בעלים. כמפורש בענין: כג וכפר לחם.
מן החלות: וחלת לחם שמן. ממין
הרבובה: ורקיק. מן הרקיקין, אחד מעשרה
שבכל מין ומין ולא מצינו תרומת לחם הבא
עם זבח נקטרת אלא זו בלבד, שתרומת
לחמי תודה ואיל נזיר נתונה לכהנים עם

כח החלב. זה חלב הדקים או הקיבה:
והאליה. מן הכליות ולמטה, כמו שפורש
בויקרא (ג ט) שנאמר לעמת העצה וסירנה,
מקום שהכליות יועצות, ובאמורי הפר לא
נאמר אליה, שאין אליה קריבה אלא בכבש
וכבשה ואיל, אבל שור ועז אין טעונים אליה:
ואת שוק הימין. לא מצינו הקטרה בשוק
הימין עם האמורים אלא זו בלבד: פי איל
מלאים הוא. שלמים, לשון שלמות
שמשלם בכל. מגיד הכתוב שהמלואים

זלק הדקדוק: כח וחלת לחם שמן. הוי"ו בגעיא בכל ספרי תימן והירושלמיים:

תפסיר רס"ג

בין ידיה אלה: כד) וצייר אלגמיע. עלי כפי הרון וכפי בניה. וחדד דיאלד תחריכא בין ידי אלה: כה) וכידה מן אידיהם. וקתרה עלי אלמד'בח מע אלצעידה. מקבול מרצי בין ידי אלה. קרבאן הו ללה: כו) וכדי אלקין. מן כבש אלכמאל אלדי להרון. וחדפה תחריכא בין ידי אלה. ויכון לד נציבא: כז) וקדס קין אלפתריד. וסאק אלרפיעה. אלדי חרד

מסלא דפטיריא. דקדם יי: **כד ושמם הכל על פני אהרן ועל פני בניו והנפת אתם תנופה לפני יהוה:** ותשוי כולא. על ידי אהרן. ועל ידי בנוהי. ותרים יתהון. ארמא קדם יי: **כה ולקחת אתם מידם והקטרת המזבחה על-העלה לריח ניחוח לפני**

יהוה אשה הוא ליהוה: ותסב יתהון מידהון. ותסיק למדבחא על עלתא. לאתקבלא ברעוא קדם יי. קורבנא הוא קדם יי: **כו ולקחת את-החזה מאיל המלאים אשר לאהרן והנפת אתו תנופה לפני יהוה והיה לד למנה:** ותסב ית חדיא. מדכר קורבניא דלאהרן. ותרים יתיה. ארמא קדם יי. ויהי לד לחלק: **כז וקדשת את חזה התנופה ואת שוק התרומה אשר הונף ואשר**

— רס"י —

תרומה מעלה ומוריד למי שהשמים וארץ שלו, ומעבבת טללים רעים: ככ על העולה. על האיל הראשון שהעלית עולה: לריח ניחוח. לנחת רוח למי שאמר ונעשה רצונו: אשה. לאש נתן: לה. לשמו שלמקום: כז וקדשת את חזה התנופה ואת שוק התרומה וגי. קדשם לדורות.

וזלק הדקדוק: לריח ניחוח. תיבת ניחוח בפשט אחת והיא מלרע וזוהי שיטת ספרי ספרד והירושלמיים והרב אור תורה ז"ל. ובקצת תיגאן בתרי פשטי וליתא:

חזה ושוק, ומנה לא היה למשה למנה אלא חזה בלבד: כד על פני אהרן וגי והנפת. שניהם עטוקים בתנופה, הבעלים והכהן. הא פיצה, כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף, וכזה היו אהרן ובניו בעלים, ומשה כהן: תנופה. מוליד ומביא למי שארבע רוחות העולם שלו, ותנופה מעבבת רוחות רעות.

תפסיר רס"ג

הוֹרֵם מֵאֵיל הַמִּלְאִים

מֵאֲשֶׁר לְאֶהֱרֹן וּמֵאֲשֶׁר

לְבָנָיו: וְתִקְדִישׁ יֵת חֲדָיָא דְאֶרְמוֹתָא.

וְיֵת שְׂקָא דְאֶפְרָשׁוֹתָא. דְאֶתְרִם

וּדְאֶתְפֶּרֶשׁ. מְדַכְר קוֹרְבָנֵיָא. מְדִלְאֶהֱרֹן

וּמְדִלְבְּנוֹהֵי: כֹּה וְהָיָה לְאֶהֱרֹן

וּלְבָנָיו לְחֶק-עוֹלָם מֵאֵת

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי תִרְוּמָה

הוּא וְתִרְוּמָה יִהְיֶה מֵאֵת

בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שְׁלֹמִיָּהֶם תִּרְוּמַתֶּם לִיהוָה:

וְיִהְיֶה לְאֶהֱרֹן וּלְבְנוֹהֵי לְקִים עָלֶם. מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֲרִי אֶפְרָשׁוֹתָא הוּא.

וְאֶפְרָשׁוֹתָא. יְהִי מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנְכַסֶּת קוֹדֵשׁ הוֹן. אֶפְרָשׁוֹתָא הוֹן קָדֶם י״:

כֹּה וּבְגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאֶהֱרֹן יִהְיוּ לְבָנָיו

אֲחֵרָיו לְמִשְׁחָה בָּהֶם וּלְמִלְאָבָם אֶת-יָדָם:

וּלְבוּשֵׁי קוֹדֶשׁ לְאֶהֱרֹן. יְהוֹן לְבְנוֹהֵי בְתִרְוּמָה. לְרַבָּאָה בְּהוֹן. וּלְקַרְבָּא

בְּהוֹן יֵת קוֹרְבָנֵהוֹן: לְ שִׁבְעַת יָמִים יִלְבָּשׁ הַכֹּהֵן

— רס"י —

הוֹדָה: כֹּה לְבָנָיו אֲחֵרָיו. לְמִי שְׂבָא בְּגָדָה
אֲחֵרָיו: לְמִשְׁחָה. לְהַתְגַּדֵּל בָּהֶם. שֵׁשׁ
מִשְׁחָה שְׁהִיא לְשׁוֹן שְׂרָרָה. כְּמוֹ (כַּמְדַּכְר יח ט)
לְךָ נִתְּתִים לְמִשְׁחָה, (תַּכְלִיס קכ טו) אֵל תִּגְעוּ
בְּמִשְׁחָה: וּלְמִלְאָבָם אֶת יָדָם. עַל יָדֵי
הַבְּגָדִים הוּא מִתְלַבֵּשׁ בְּכֹהֵנָה גְדוּלָה:
לְ שִׁבְעַת יָמִים. רְצוּפִין: יִלְבָּשׁ הַכֹּהֵן.

לְהִיּוֹת נוֹהֶגֶת תִּרְוּמַתֶּם וְהַנְּפֹתֶם בְּחֹזֶה וְשׁוֹק
שֵׁל-שְׁלֹמִים, אָבֵל לֹא לְהַקְטִירָה, אֵלֹא וְהָיָה
לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו לְאָבוֹל: תְּנִיפָה. לְשׁוֹן הוֹלְכָה
וְהַבָּאָה, וִינְטִילִי"ר זַלְטוּ: הוֹרֵם. לְשׁוֹן מַעֲלָה
וּמוֹרִיד: כֹּה לְחֶק עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.
שְׁהַשְׁלֵמִים לְבַעֲלִים, וְאֶת הַחֹזֶה וְאֶת הַשׁוֹק
יִתְנֶנּוּ לְכֹהֵן: כִּי תִרְוּמָה הוּא. הַחֹזֶה וְשׁוֹק

זוֹלָק הַדְּקִדּוֹק: יִלְבָּשׁ הַכֹּהֵן. בֵּא מַחוּבֵר עַל דֶּרֶךְ כִּינּוּי הַעֵבֶר וְהִרְאוּי יִלְבָּשׁ וּבֵא קִמָּץ

גְדוּל תַּחַת קִמָּץ קִטָּן (מַהֲרִ"ב):

תפסיר רס"ג

בעדה מן בניה. פיצלח אן ידכל
אלי כ'בא אלמחציר. יכ'דם פי
אלק'דם: לא) וכ'ד' כבש
אלכמאל. ואנצ'ג לחמה פי
מוצ'ע מק'דם: לב) ויאכל הרון
ובניה לחם אלכבש. מע אלכ'בו
אלד'י פי אלסל. ענד באב
מצ'רב אלועד (י"י: כ'בא
אלמחצ'ר: לג) ויאכלהם אלד'י
אסתג'פר בהם. ליכמל וגבהם
וליק'דסהם. ואגנבי לא יאכל

תַּחֲתֵי מִבְּנֵי אֲשֶׁר יָבֵא
אֶל-אֱהֶל מוֹעֵד לְשֶׁרֶת
בְּקֹדֶשׁ: שִׁבְעָא יוֹמִין. ילְבָשׁוּן
כְּהֵנָא. תַּחֲתוֹהֵי מִבְּנוֹהֵי. דִּיעוּל. לְמִשְׁכַּן
זְמַנָּא לְשִׁמְשָׂא בְּקוֹדֶשׁ-א: לא וְאֵת
אֵיל הַמְּלָאִים תִּקַּח
וּבִשְׂלַת אֶת-בְּשָׂרוֹ בְּמָקוֹם
קֹדֶשׁ: וְיָת. דְּכַר קוֹרְבָּנֵיָא תִּסְבַּג.

ותבשיל ית בשריה באתר קודיש: לב) וְאָכַל אֶהָרֹן וּבְנָיו
אֶת-בְּשַׂר הָאֵיל וְאֶת-הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בַּסֶּל פִּתַּח
אֱהֶל מוֹעֵד: וְיִיכֹל אֶהָרֹן וּבְנוֹהֵי יָת בְּשַׂר דְּכָרָא. וְיָת לַחֲמָא
דְּבַסְלָא. בְּתַרְע מִשְׁכַּן זְמַנָּא: לג) וְאָכְלוּ אַתֶּם אֲשֶׁר
כִּפַּר בָּהֶם לְמִלָּא אֶת-יָדָם לְקֹדֶשׁ אַתֶּם וְזָר
לֹא-יֹאכַל כִּי-קֹדֶשׁ הֵם: וְיִיכְלוּן יְתָהוֹן דְּאֵתִכִּפַּר בְּהוֹן.

— רס"י —

תביר נמשך לפנ'יו: לא בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ. בְּחֶצֶר
אֱהֶל מוֹעֵד, שְׁהַשְׁלָמִים הִלְלוּ קֹדְשֵי קֹדְשִׁים
הֵיוּ: לב) פִּתַּח אֱהֶל מוֹעֵד. כָּל הַחֶצֶר קְרוּי כּוּן:
לג) וְאָכְלוּ אַתֶּם. אֶהָרֹן וּבְנָיו, לְפִי שְׁהֵם
בְּעֲלֵיהֶם: אֲשֶׁר כִּפַּר בָּהֶם. כָּל זָרוֹת וְתִיעוּב:
לְמִלָּא אֶת יָדָם. בְּאֵיל וְלֶחֶם הִלְלוּ: לְקֹדֶשׁ
אַתֶּם. שְׁעַל יְדֵי הַמְּלָאִים הִלְלוּ נְתַמְלָאוּ
יְדֵיהֶם וְנִתְקַדְּשׁוּ לְכַהֲנָה: כִּי קֹדֶשׁ הֵם. קֹדְשֵי
קֹדְשִׁים, וּמִכָּאן לְמַדְּנוּ אֶזְהָרָה לְזָר הָאוֹכֵל

אֲשֶׁר יָקוּם מִבְּנָיו תַּחֲתֵי לְכַהֲנָה גְדוּלָה,
כְּשִׁימְנוּהוּ לְהֵיוֹת כַּהֵן גְּדוּל: אֲשֶׁר יָבֵא אֶל
אֱהֶל מוֹעֵד. אוֹתוֹ כַּהֵן הַמוּכָן לְכַנֵּס לְפָנָי
וְלְפָנִים בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, וְזֶהוּ כַּהֵן גְּדוּל, שְׁאִין
עֲבוּדָת יוֹם הַכַּפּוּרִים כְּשֶׁרָה אֵלָּא בּוּ: תַּחֲתֵי
מִבְּנָיו. מְלַמֵּד שְׁאֵם יֵשׁ לוֹ לְכַהֵן גְּדוּל בֵּן
מִמֶּלֶא אֶת מְקוֹמוֹ, מְנוּהוּ כַּהֵן גְּדוּל תַּחֲתֵי:
הַכַּהֵן תַּחֲתֵי מִבְּנָיו. מִכָּאן רָאִיָה כָּל לְשׁוֹן
כַּהֵן לְשׁוֹן פּוֹעֵל עוֹבֵד מִמֶּשׁ, לְפִיכָר נִגּוֹן

תפסיד רס"ג

אד' הם קדסא: לד) ואן בקי מן לחם אלכמאל. ומן אלכ'בו אלי' אלצבאת. פליחרק באלנאר. ולא יוכל אד' הו קדסא: לה) ואצנע לתרון ובניה כד'אד. כגמיע טא אמרתד. סבעה' איאם תכמל ואגבהם: לו) ורת' אלד'פוח תצנעה כל יום לאלג'פראן. פתד'פי אלמד'בת. ותסתג'פר ענדה.

לְקַרְבָּא ית קורבְּנֵהוּן לְקֹדֶשׁא
 יתְהוּן. וחילוני לא ייכול אַרִי קודֶשׁא
 אַנּוּן: לְדֵ וְאִם-יֹתֵר מִבֶּשֶׂר
 הַמִּלֵּאִים וּמִן-הַלֶּחֶם עַד-
 הַבֶּקָר וְשֵׂרֶפֶת אֶת-הַנּוֹתָר
 בְּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי-קֹדֶשׁ
 הוּא: וְאִם יִשְׁתָּאֵר. מִבֶּשֶׂר קורבְּנֵיָא.
 וּמִן לַחֲמָא עַד צִפְרָא. וְתוֹקִיד ית

דֵאִשְׁתָּאֵר בְּנוֹרָא. לֹא יתֵאָכֵל אַרִי קודֶשׁא הוּא: לְדֵ וְעֵשִׂית
 לְאֶהָרֶן וּלְבָנָיו כָּכָה כָּכָה אֲשֶׁר-צִוִּיתִי אֶתְכֶה
 שִׁבְעַת יָמִים תִּמְלֵא יָדָם: וְתַעֲבִיד. לְאֶהָרֶן וּלְבָנָיו כְּדִין.
 כָּכָה דְפַקִּידִית יתְדֵ. שִׁבְעָא יוֹמִין תִּקְרִיב קורבְּנֵהוּן: לְדֵ וּפֹר
 חֲטָאת תַעֲשֶׂה לַיּוֹם עַל-הַכֹּפָרִים וְחֲטָאת עַל-
 הַמִּזְבֵּחַ בְּכֹפֶרְךָ עָלָיו וּמִשַּׁחַת אֶתּוֹ לְקֹדֶשׁוֹ:
 וְתוֹרָא דְחֲטָאתָא. תַעֲבִיד לַיּוֹמָא עַל כְּפוֹרֵיָא. וְתַדְכִּי עַל מִדְבַּחָא.

— רס"י —

ימים תמלא ידם, אין לי אלא דבר הבא בשבילם, כגון האילים והלחם, אבל הבא בשביל המזבח, כגון פר שהוא לחטוי המזבח, לא שמענו, לפי הצרף מקרא זה. ומדרש תורת כהנים אומר בפרת המזבח הצרף, שמא התנדב איש דבר גזל במקלאת המשכן והמזבח: וְחֲטָאתָא. ותדכי לשון מהנת דמים הנתונים באצבע קרוי חטוי: ומשחת אתו. בשמן המשחה וכל המשחות כמין כי יוניתי:

קדש קדשים, שנתן המקרא טעם לדבר משום דקדש הם: לה ועשית לאהרן ולבניו ככה. שנה הכתוב וכפל לעכב, שאם חסר דבר אחד מכל האמור בענין, לא נתמלאו ידיהם להיות כהנים ועבודתם פסולה: אֶתְכֶה. כמו אותך: שִׁבְעַת ימים תמלא וגוי. בענין הזה ובקרבנות הללו בכל יום: לו על הכפרים. בשביל הכפורים, לכפר על המזבח מכל זרות ותיעוב. ולפי שנאמר (פסוק לה) שבעת

תפסיד רס"ג

ותמסחה ותקדשה: (לו) סבעה/ איאם. תסתג'פר ענדה ותקדשה. פיציר אלמד'בח מן כ'ואין אלאקדאס. כל מן דנא ב'שי מנהא תקדס: (לח) ויהיא מא תקרבה עלי' אלמד'בח. חמלין אבני סנה. פי כל יום דאימא: (לט) אחדהמא באלג'דאה. ואלאכ'ר בין אלג'רובין: (מ) ועשר סמ'ד. מלתות ברבע קסט מן דהן

בכפרותך עלוהי. ותרבי יתיה לקדשותיה: **שבעת ימים תכפר על-המזבח וקדשת אתו והיה המזבח קדש קדשים כל-הנגע במזבח יקדש:** שבעא יומין. תכפר על מדב'חא. ותקדיש יתיה. ויהי מדב'חא קדש קודשין. כל דיקרב במדב'חא

יתקדש: **ס** **שש** בספרי תיטור **(ששי)**

וזה אשר תעשה על-המזבח בבשים בניי שנה שנים ליום תמיד: ודין. דתעביד על מדב'חא. אמרין בני ש'נא. תרין ליומא תדירא: **לפי את-הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים:** ית אמרא חד תעביד בצפרא. וית אמרא תננא. **ותעביד בין שמש'א:** ב' ועשרון סלת בלול בשמן

— רש"י —

ונפסל משבא לעזרה, כגון הל'ן והיוצא והטמא ושנשחט במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו וכיוצא בהן: **מ'ועשרון סולת.** עשירית האיפה, ארבעים ושלש ביצים וחמש ביצה: **בשמן כתיית.** לא לחובה נאמר כתיית אלא להכשיר, לפי שנאמר (לעיל כז ס) כתיית למאור, ומשמע למאור ולא למנחות, יכול לפסלו למנחות, תלמוד לומר כאן כתיית, ולא נאמר (שמות כז ס) כתיית

לו והיה המזבח קדש. ומה היא קדשתו, כל הנגע במזבח יקדש, אפלו קרבן פסול שעלה עליו קדשו המזבח להכשירו שלא ירד. מתוך שנאמר כל הנגע במזבח יקדש, שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי, כגון דבר שלא היה פסולו בקדש, כגון הרובע והנרבע ומקצה ונעבד והטרפה וכיוצא בהן, תלמוד לומר וזה אשר תעשה, הסמוך אחריו, מה עולה ראוייה אף כל ראוי שנראה לו כבר

תפסיד רס"ג

כַּתִּיתָ רִבְעֵי הַיּוֹם וְנִסְדָּךְ

רְבִיעֵת הַיּוֹם יִזְן לְכַבֵּשׁ

הָאֶחָד: וְעִשְׂרוֹנָא סוּלְתָא. דְּפִיל

בְּמִשַׁח כְּתִישָׁא רִבְעוֹת הֵינָא. וְנִסְפָּא.

רִבְעוֹת הֵינָא חֲמֵרָא. לְאִמְרָא חָד:

וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁנִי

תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֻבִים

כַּמִּנְחַת הַבֶּקָר וּכְנִסְפָּה

תַּעֲשֶׂה-לָּהּ לְרִיחַ נִיחַח אִשָּׁה לַיהוָה: וְיֵת אִמְרָא

תַּנְיָנָא. תַּעֲבִיד בֵּין שְׁמֵשֵׁיא. כַּמִּנְחַת צִפְרָא וּכְנִסְפָּה תַּעֲבִיד לָהּ.

לְאֵתִקְבְּלָא בְּרַעְוָא. קוּרְבָּנָא קָדָם יִי: מִבַּ עֵלַת תַּמִּיד

לְדַרְתֵּיכֶם פֶּתַח אֶה-לְמוֹעֵד לְפָנַי יְהוֹה אֲשֶׁר

אוֹעֵד לָכֶם שָׁמָּה לְדַבֵּר אֵלַיךְ שָׁם: עֵלַת תְּדַרְיָא

לְדַרְיִכּוֹן. בְּתַרְע מִשְׁכַּן זִמְנָא קָדָם יִי. דְּאִזְמִין מִימְרֵי לְכוֹן תַּמּוֹן.

לְמַלְלָא עִמָּךְ תַּמּוֹן: מִגּ וְנִעַדְתִּי שָׁמָּה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל

זיתון מדיקוק. ומזאג רבע קסט
 כימר. מע כל חמל: מא) ואדיא
 קרבת אלת'אני בין אלג'רובין.
 פכהדייה' אלג'דאה ומזאגהא
 תצנעה. לקבול מרצ'י קרבאן
 ללה: מב) צעידה דאימא
 לאגיאלכם. ענד באב כיבא
 אלמחציר בין ידי אללה. אלדי
 אחאצ'רד הנאך. ואכ'טבך
 ת'ם: מג) פאדיא חצ'רת ת'ם

— רס"י —

ואחר כך המנחה, שנאמר (ויקרא כג לו) עולה
 ומנחה: מז תמיד. מיום אל יום, ולא יפסיק
 יום בנתיים: אשר אועד לכם. כשאקבע
 מועד לדבר אליך שם אקבענו לבא. ויש
 מרבתינו למדים מכאן, שמעל מזבח
 הנחשת היה הקדוש ברוך הוא מדבר עם
 משה משהוקם המשכן, ויש אומרים מעל
 הכפרת, כמו שנאמר (שמות כג כז) ודברתי
 אתך מעל הכפורת, ואשר אועד לכם האמור
 כאן אינו אמור על המזבח אלא על אהל
 מועד הנזכר במקרא: מג ונעדתי שמה.

למאור אלא למעט מנחות שאין צריך כתיבת.
 שאף השחון בריחים כשר בהן: רבע היין.
 שלשה לוגין: ונסך. לספלים, כמו ששינונו
 במסכת ספח (מס 6) שני ספלים של-כסף היו
 בראש המזבח, ומנקבים כמין שני הטמין
 דקים, נותן היין לתוכו והוא מקלח ויוצא
 דרך החוטם ונופל על גג המזבח, ומשם יורד
 לשיתין במזבח בית עולמים, ובמזבח
 הנחשת יורד מן המזבח לארץ: מס לריח
 ניחח. על המנחה נאמר, שמנחת נסכים
 בלה כליל, וסדר הקרבנות האיברים בתחלה

תפסיר רס"ג

לְבַנֵי אִסְרָאֵל. תִּקְדַּס אֱלֹהֵי
בְנֵי נֹרִי: (מד) וְקִדְּסַת בַּה
כִּיבָא אֶלְמַחְצֵר וְאֶלְמִדְבַּח.
וְקִדְּסַת הַרְוֹן וּבְנֵיהָ לְאֹמוֹ
לִי: (מה) וְאֶסְכֵן נֹרִי פִי מֵא בֵין
בְנֵי אִסְרָאֵל. וְאֶכּוֹן לָהֶם
אֱלֹהֵי: (מו) וְיַעֲלִמוּן אֲפִי
אֱלֹהֵי רַבָּהֶם. אֶלְדִּי אֶכְרַגְתָּהֶם
מִן בְּלֶד מִצְרַיִם. לְאֶסְכֵן נֹרִי פִי
מֵא בֵין בְנֵיהֶם. אֲנִי אֱלֹהֵי רַבָּהֶם
אֲפִי בְדִיאֲלֶךְ: ל א) וְאֶצְנַע
מִדְבַּח לְתַבְכִּיר אֱלֹהֵי
מִן כִּשְׁב אֶלְסָנַט תַּצְנַעָה:

וְנִקְדַּשׁ בְּכַבְדִּי: וְאֶזְמִין מִימְרֵי
תִמְוֹן לְבַנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאֶתְקַדַּשׁ בִּיקְרֵי:
מִד וְקִדְּשֵׁתִי אֶת־אֱהֹל
מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־
אֱהֹרֹן וְאֶת־בְּנָיו אֶקְדַּשׁ
לְכַהֵן לִי: וְאֶקְדִּישׁ. ית משפן
זמנא וית מדבחה. וית אהרן וית
בנוהי. אקדיש לשמשא קדמי:
מִד וּשְׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְהֵייתִי לָהֶם

לְאֱלֹהִים: וְאֶשְׂרִי שְׁכִינְתִּי. בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאֶהְיֶה לְהוֹן לְאֱלֹהֵי:
מִד וְיִדְעוּ כִי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי
אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשַׁכְנֵי בְּתוֹכְכֶם אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם: וְיִדְעוּ. אֲרִי אֲנִי יְי אֱלֹהֵהוֹן. דאפיקית יתהוֹן. מארעא

דמצרים לאשראה שכינתי ביניהוֹן. אֲנִי יְי אֱלֹהֵהוֹן: **פ** (שביעי)
⦿ **שְׁבִיעִי** **בְּסִפְרֵי** **ל** **וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטָר קְטָרֶת**
עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ: וְתַעֲבִיד מִדְבַּחָא לְאֶקְטָרָא עֲלוֹהֵי

— כ"י —

אתועד עמם בדבור, כמלך הקובע מקום
מועד לדבר עם עבדיו שם: וְנִקְדַּשׁ. המשפן:
בְּכַבְדִּי. שתשרה שכינתי בו. ומדרש אגדה
אל תקרי בכבודי אלא [במכבדתי]. במכבדים
שלי כאן רמוז לו מיתת בני אהרן ביום
הזלך הדקדוק: מו לְשַׁכְנֵי בְּתוֹכְכֶם. מקור בקמץ חטף (מהר"ם):

הקמתו, וזהו שאמר משה (ויקרא י ג) הוא
אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש, והיכן
דבר, ונקדש בכבודי: מו לְשַׁכְנֵי בְּתוֹכְכֶם. על
מנת לשפון אני בתוכם: ל מִקְטָר קְטָרֶת.
להעלות עליו קיטור עשן סמים:

תפסיר רס"ג

קטרת בוסמין, דאעי שטין תעביד יתיה:

אִמָּה אֲרָכּוּ וְאִמָּה רָחֲבוּ

רְבוּעַ יִהְיֶה וְאִמְתִּים קִמְתּוּ

מִמֶּנּוּ קִרְנָתָיו: אִמְתָּא אֹרְפִיָּה.

ואמְתָּא פותייה מרובע יהי. ותרתיין אמין

רומייה. מנייה קרנוהי: ג וְצִפִּית אֲתוּ

זֶהב טָהוֹר אֶת־גָּזוּ וְאֶת־

קִירָתָיו סָבִיב וְאֶת־קִרְנָתָיו

וְעִשִׂית לּוֹ זָר זֶהב סָבִיב:

ותחפי יתיה דהב דכי. ית אגרייה וית

פותלוהי. סחור סחור וית קרנוהי. ותעביד ליה. זיר דדהב סחור סחור:

וְיִשְׁתִּי טַבְעַת זֶהב תַּעֲשֶׂה־לוֹ | מִתַּחַת לְזָרוּ

עַל שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו תַּעֲשֶׂה עַל־שְׁנֵי צַדָּיו וְהִיָּה

לְבַתִּים לְבָדִים לְשֹׂאת אֲתוּ בַּהֲמָה: ותרתיין עזקן

דהב. תעביד ליה מלרע לזיריה. על תרתיין זותיה. תעביד על תרין

סטרותיה. ויהי לאתרא לאריחיא. למטל יתיה בהון: ד וְעִשִׂית

אֶת־הַבָּדִים עֵצִי שֹׁטִים וְצִפִּית אֲתָם זֶהב:

ותעביד ית אריחיא דאעי שטין. ותחפי יתהון דהבא:

(ב) טולה דראע. וערצה דראע
ולוכון מרבעא. וסמכה(ג) וג'שה בד'הב כ'אלין. סטחה
והיטאנה. מסתדירא וארפאנה.ואצנע לה. זיגא מן ד'הב
מסתדירא: (ד) וחלקתין מן

ד'הב. תצנעהמא לה מן דון

זיגה. פי גהאתיה. כ'דאך עלי

גאנבייה. תכון מכאנא

לאלד'הוק. ליחמל בהא:

(ה) ואצנע אלד'הוק מן כ'שב
אלסנט. וג'שדא בד'הב:

— רס"י —

גאת גגו. זה הייה לו גג. אבל מזבח
העולה לא הייה לו גג. אלא ממלאים חללו
אדמה בכל חנינתן: זר זהב. סימן הוא לכתר
כהנה: ז צלעותיו. כאן הוא לשון זויות.
בתרגומו, לפי שנאמר על שני צדיו, על
שתני זויותיו שבשני צדיו: והייה. מעשה
הטבעות האלה: לבתים לבדים. לכל בית
תהייה הטבעת לבד:

גאת גגו. זה הייה לו גג. אבל מזבח
העולה לא הייה לו גג. אלא ממלאים חללו
אדמה בכל חנינתן: זר זהב. סימן הוא לכתר
כהנה: ז צלעותיו. כאן הוא לשון זויות.

תפסיר רס"ג

(ו) ואגעלה בין ידי אלסגף. אלדי עלי צנדוק אלשהאדה בין ידי אלג'שא. אלדי עלי אלשהאדה. אלדי אחצ'רד הנאד: (ז) ויבכ'ר עליה תרון מן בכ'ור אלצמוג'. פי כל ג'דאה. אדיא אעלה אלסרג בכ'ר בה: (ח) ופד'אלך אדיא אסרג אלסרג. בין אלג'רובין בכ'ר בה. בכ'ורא דאימא. בין ידי אללה לאג'אלכם: (ט) לא תבכ'רו עליה. בכ'ורא ג'ריבא וצ'עידה

ו ונתתה אתו לפני הפרכת אשר על-ארץ העדת לפני הפפרת אשר על-העדת אשר אועד לך שמה: ותתין יתיה קדם פרוכתא. דעל ארונא דסהדותא. קדם פפורתא. דעל סהדותא. דאזמין מימרי לך תמן: והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר

בהיטיבו את-הנרת יקטירנה: ויקטר עלוהי. אהרן קטרת בוסמין. בצפר בצפר. באתקנותיה. ית בוציניא יקטירנה: מפטיר ובהעלות אהרן את-הנרת בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני יהוה לדרתיכם: ובאדלקות אהרן ית בוציניא. בין שמש'יא יקטירנה. קטרת בוסמין תדירא. קדם יי לדר'כון: ט לא-תעלו עליו קטרת זרה

— רס"י —

ו לפני הפרכת. שמה תאמר משוף מכנגד הארון לצפון או לדרום. תלמוד לומר לפני הפפרת. מכון כנגד הארון מבחוץ: בהיטיבו. לשון נקוי הבזבין שלמנורה מן השן הפתילות שוש'רפו בלילה. והיה מטיבן בכל בקר ובקר: הנרות. לוי"ט כלעז [מנורות] וכן כל גרות האמורות

זולק הדקדוק: בהיטיבו את הנרת. תיבת בהיטיבו בתביר לא במארכה בכל ספרי תימן והירושלמיים וכ"כ א"ת ז"ל:

תפסיד רס"ג

ועלה ומנחה ונסך לא

והדיניה. ומזאג לא תרשו עליה: (י) ויסתג'פר הרון ענד ארכאנה. מרה פי אלסנה. מן דם ד'בח יום אלג'פראן. מרה פי אלסנה יסתג'פר ענדה לאגיאלכם. מן כ'זאן אלמאנדאס הו ללה:

תסכו עליו: לא תסקון עלוהי.

קטרת בוסמין נוכראין ועלתא ומנחתא.

ונסכא. לא תנסכון עלוהי: וכפר

אהרן על-קרנתיו אחת

בשנה מדם חטאת הכפרים אחת בשנה יכפר

עליו לדרתיכם קדש-קדשים הוא ליהוה: וכפר

אהרן על קרנתיה. חדא בשתא. מדם חטאת כפוריא. חדא בשתא

יכפר עלוהי לדריכון. קדש קודשין הוא קדם יי: פ פ פ

קא פיסוקים סימן מיכאל

— רס"י —

ועולה ומנחה. ולא עולה ומנחה. עולה וקפר עליו: חטאת הכפורים. הם פר שלבהמה ועוף. ומנחה היא שלמין לחם: ושעיר של-יום הכפורים המכפרים על יוכפר אהרן. מתן דמים: אחת בשנה. טומאת מקדש וקדשיו: קדש קדשים. ביום הכפורים, הוא שנאמר באחרי מות (ויקרא טו יט) ויצא אל המזבח אשר לפני ה' לעבודת אחרת: חסלת פרשת תזבח

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. אשר בחר, בנביאים טובים. ורצה

בדבריהם, הנאמרים באמת. ברוך אתה יהוה. הבוחר בתורה,

במשה עבדו, ובישראל עמו. ובנביאי, האמת והצדק: (אמן)

הפטרה דואתה תעוה

ביחזקאל סימן מ"ג

אתה בין אדם הגד את-בית ישראל את-הבית

ויבלמו מעונותיהם ומדדו את-תכנית:

את בר אדם. חוי ית בית ישראל, ית ביתא. ויתפנעון, מחוביהון.
 וימשחון, ית טקוסייה: **ב** ואם נכלמו מכל אשר עשו צורת
 הבית ותכונתו ומוצאו ומובאו וכל- (כ' צורתו) צורתיו
 ואת כל חקתיו וכל- (כ' צורתו) צורתיו וכל- (כ' תורתו)
 תורתיו הודע אותם וכתב לעיניהם וישמרו את כל-
 צורתו ואת כל חקתיו ועשו אותם: ואם יתפנעון, מכל
 דעבדו. במחזיהון, צורת ביתא. וטקוסייה. ומפקנוהי. ומעלנוהי וכל
 צורתיה. וית כל גזירתיה וכל צורתיה וכל דחוי ליה, הודע יתהון. וכתוב,
 לעיניהון. ויטרון. ית כל צורתיה. וית כל גזירתיה, ויעבדון יתהון:
ג ואת תורת הבית על ראש ההר כל גבלו סביב |
 סביב קדש קדשים הנה זאת תורת הבית: דא, אוריתא
 דביתא. על ריש טורא. כל תחומיה. סחור סחור, קדש קדשין. הא דא,
 אוריתא דביתא: **ד** ואלה מדות המזבח באמות אמה
 וטפח וחיק האמה ואמה רחב וגבולה אל שפתה סביב
 זרת האחד וזה גב המזבח: ואלין משחת מדבחא, באמיה.
 באמתא, דהיא אמה ופשך. ותשויתא אמתא, ואמתא פתיה. וגדנפא
 מקף לה על ספתה סחור סחור, זרתא חדא. ודין, טקוס מדבחא:
ה ומחיק הארץ עד העזרה התחתונה שתים אמות
 ורחב אמה אחת ומהעזרה הקטנה עד העזרה הגדולה
 ארבע אמות ורחב האמה: ומתשוית ארעא. עד מסמתא
 ארעיתא, תרתין אמין. ופתיה, אמתא חדא. וממסמתא ועירתא. עד
 מסמתא רבתא, ארבע אמין. ופתיה, אמתא: **ו** וההראל ארבע
 אמות (כ' ומהאראיל) ומהאריאל ולמעלה הקרנות ארבע:
 ומדבחא, ארבע אמין. וממדבחא ולעילא, קרנתא, ארבע:

זולק הדקדוק: **ב** וכל צורתיו. הוי"ו געי: **ד** ואלה מדות המזבח. בפשט אחד והיא מלרע:
ו ומהאריאל. הה"א בפתח ככל התיגאן וכ"כ מהרי"ב בפירוש, ובקצת מסיר לחוד ופתח:

ז (כ' והאראל) וְהָאֲרִיָּאֵל שְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה אַרְבָּע בְּשָׁתַיִם עֶשְׂרֵה
 רָחַב רְבֹועַ אֵל אַרְבַּעַת רְבַעַיִן: ומדבָּחָא. תרתא עסרי, ארְבָּא.
 פּתרתא עסרי, פּתִיא. מְרַבַּעַ, על, ארְבַּעַא סטרוהי: ח וְהַעֲזֹרָה
 אַרְבַּעַ עֶשְׂרֵה אַרְבָּע בְּאַרְבַּעַ עֶשְׂרֵה רָחַב אֵל אַרְבַּעַת
 רְבַעַיָּה וְהַגְּבוּלִי סָבִיב אוֹתָהּ חֲצֵי הָאִמָּה וְהַחִיק־לָהּ אִמָּה
 סָבִיב וּמַעֲלֹתֶיהוּ פְּנֹת קָדִים: ומסמְתָא. אַרְבַּעַ עסרי, ארְבָּא.
 בְּאַרְבַּעַ עסרי, פּתִיא. על, ארְבַּעַא סטרוהא. וגדנפָא מקף לה סחור סחור,
 פּלגות אמתא. ותשויתא לה אמתא, סחור סחור. ומאתר דסלקין לה,
 מתפנן למדנחא: ט וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
 אֵלֶּה חֲקֹת הַמְּזִבַּח בְּיוֹם הַעֲשׂוֹתוֹ לְהַעֲלוֹת עָלָיו עֹלָה
 וְלִזְרֹק עָלָיו דָּם: וַאֲמַר לִי בֶר אָדָם. בְּדִנְן אָמַר, יי אֱלֹהִים. אֵלַי,
 גְּזִירַת מַדְבָּחָא. בְּיוֹם, אַתְעַבְדוּתִיהּ. לְאַסְקָא עֲלוּהִי, עֲלֹתָא. וּלְמִזְרֹק
 עֲלוּהִי, דָּם נְכֹסֶת קַדְשִׁיא: י וּנְתַתָּהּ אֶל־הַכְּהֹנִים הַלְוִיִּם אֲשֶׁר
 הֵם מְזִרְעֵ צְדוֹק הַקְּרִבִּים אֵלַי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה לְשָׂרְתַנִּי
 פֶּר בֶּן־בְּקָר לְחַטָּאת: ותתין לכהנניא ליואי. דאנון מזרעא דצדוק,
 דקריבין לפלחני. אָמַר. יי אֱלֹהִים, לְשִׁמְשָׂא קְדָמִי. תֹּר בֶּר תֹּרִי,
 לְחַטָּאת: יא וְלִקְחַתָּ מִדָּמּוֹ וְנָתַתָּהּ עַל־אַרְבַּעַ קַרְנֹתָיו
 וְאֶל־אַרְבַּעַ פְּנֹת הַעֲזֹרָה וְאֶל־הַגְּבוּלִי סָבִיב וְחַטָּאת
 אוֹתוֹ וּכְפָרָתֶיהוּ: ותסב מדמיה, ותתין. על ארבע קרנתייה ועל
 ארבע, זֹוִית מְסַמְתָּא. ועל תחומא, סחור סחור. ותדכי יתיה, ותכפר
 עֲלוּהִי: יב וְלִקְחַתָּ אֶת הַפֶּר הַחַטָּאת וְשָׂרְפוּ בְּמִפְקַד הַבַּיִת
 מִחוּץ לַמִּקְדָּשׁ: ותסב. ית, תֹּרָא דחטָּאת. וְיִקְדְּנִיהּ, בְּאַתְר דְּחֻזִי
 לְבֵיתָא. מְבָרָא, לְמִקְדָּשָׁא: יג וּבְיוֹם הַשְּׁנִי תִקְרִיב שְׂעִיר־עִזִּים
 תָּמִים לְחַטָּאת וְחַטָּאוּ אֶת־הַמְּזִבַּח כַּאֲשֶׁר חֲטָאוּ בַּפֶּר:
 וביומא, תנניא. תִּקְרִיב. צִפִּיר בֶּר עֲזִין שְׁלִים, לְחַטָּאתָא. וְיִדְבֹּק, ית

מִדְּבַחַּא, כָּמָא דְדַכְיָאוּ, בְּתוֹרָא: ^ד בְּכָלוֹתְךָ מַחֲטֵא תַקְרִיב פֵּר
בֶּן־בָּקָר תָּמִים וְאַיִל מִן־הַצֹּאן תָּמִים: בְּשִׂיחֵי־יְתָדְךָ, מִלְּדַבְּחָה.
תַקְרִיב תוֹר בֶּר תוֹרִי, שְׁלִים וּדְכַר מִן עֲנָא, שְׁלִים: ^{טו} וְהִקְרַבְתָּם
לְפָנַי יְהוָה וְהִשְׁלִיכוּ הַכֹּהֲנִים עֲלֵיהֶם מֶלֶח וְהִעֲלוּ אוֹתָם
עֲלֵה לִיהוָה: וּתְקַרְבֵנוּ, קָדָם יי. וְיִתְנוּן כְּהֵנְיָא עֲלֵיהוֹן, מִלְחָא. וְיִסְקוּן
יְתָהוֹן, עֲלֵתָא, קָדָם יי: ^{טז} שְׁבַעַת יָמִים תַעֲשֶׂה שְׁעִיר־חַטָּאת
לְיוֹם וּפֶר בֶּן־בָּקָר וְאַיִל מִן־הַצֹּאן תָּמִים יַעֲשׂוּ: שְׁבַעַת
יוֹמִין. תַעֲבִיד צְפִירָא דְחַטָּאת, לְיוֹמָא. וְתוֹר בֶּר תוֹרִי, וּדְכַר מִן עֲנָא,
שְׁלַמִין יַעֲבֹדוּן: ^{יז} שְׁבַעַת יָמִים (כ' וּכְפָרוּ) יַכְפְּרוּ אֶת־הַמְזִבֵּחַ
וְטָהְרוּ אוֹתוֹ וּמִלְאֵו (כ' ידו) יִדְּיוּ: שְׁבַעַת יוֹמִין. יַכְפְּרוּן, עַל מִדְּבַחַּא.
וְיִדְבְּקוּן, יְתִיהָ, וְיַקְרְבוּן, קַרְבֵנֶיהָ: ^{יח} וַיִּכְלוּ אֶת־הַיָּמִים וְהָיָה בַיּוֹם
הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יַעֲשׂוּ הַכֹּהֲנִים עַל־הַמְזִבֵּחַ אֶת־
עוֹלוֹתֵיכֶם וְאֶת־שְׁלַמֵיכֶם וְרִצְאַתִּי אֶתְכֶם נְאֻם אֲדֹנָי
יְהוָה: וְיִשְׁלְמוּן, יְת יוֹמֵיָא. וְיִהִי בְיוֹמָא תְמִינְאַה, וְלִהְלָאָה. יַעֲבֹדוּן
כְּהֵנְיָא עַל מִדְּבַחָא יְת עֲלוֹתְכוֹן, וְיְת נְכִסַּת קֳדְשֵׁיכוֹן. וְיִתְקַבַּל קַרְבְּנְכוֹן
בְּרַעוּא, קְדַמִּי אָמַר, יי אֱלֹהִים:

(גְּאָלְנֵו יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פְּרַקְנָא. יי צְבָאוֹת, שְׁמִיהָ, קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל:)

עַל דָּא יְתַפְּרֵךְ וְיִשְׁתַּבַּח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעֵילָא, חַיָּא וְקַיָּמָא. מְבָרַךְ הוּא לְעָלַם,
וּלְעֵלְמֵי עֲלְמֵיָא:

זֶלְקֵךְ הַדִּקְדוּקֵךְ: ^{טו} וְהִקְרַבְתָּם. הַתִּי"ו בְּקַמְצָן, וּמְסִיר עַלָה ל' (לִית) גַּם בִּירוּשְׁלַמִיִּים כֵּן בְּקַמְצָן:
^{יז} עַל הַמְזִבֵּחַ. בַּפְּשֻׁט א' וְהִיא מִלְרַע: